

SLOVENSKI NAROD.

Izaja vsak dan sveder, izvzemli nedelje in praznika.
Inserati: Prostor 1 m/m x 54 m/m za navadne in male ogise 40 vin.,
za uradne razgise 60 vin., za poslano in reklame 1 K. — Pri naročilu
nad 10 objav popust.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Spravništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna Tiskarna“ Knafljeva
ulica št. 5, pritrilčno. — Telefon št. 90.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani in po pošti:

v Jugoslaviji:

celoletno naprej plačan . . . K 84—
polletno . . . . . 42—
3 mesečno . . . . . 21—
1 . . . . . 7—

V inozemstvu:

celoletno . . . . . K 95—
polletno . . . . . 50—
3 mesečno . . . . . 26—
1 . . . . . 9—

Novi naročniki naj pošljejo v prvič naročnino vredno 90 po nakaznici.
Na samo pismena naročila brez poslatve denarje se ne moremo ozirati.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knafljeva ulica št. 5, I. nadstropje
Telefon št. 34.

Dopise sprejema le podpisane in zadočno frankovane.
Rekopisov ne vrača.

Posamezna številka velja 40 vinarjev.

4% posojilo na drž. bone kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Poziv na podpis.

Na podlagi pooblastila ministrskega sveta z dne 17. decembra 1918. št. 21 je ministrstvo za finance razpisalo z odlokom z dne 15. marca 1919.

200 milijonsko državno posojilo.

Izdajo se 4% blagajniški boni.

Boni se glase na rok 6 mesev tako, da se polno in v gotovini izplačajo dne 3. nov. 1919.
Izdajo se boni po 500, 1000, 10.000, 50.000 in 100.000 kron.

Kdor hoče podpisati državno posojilo, mora podpisano svoto po odbitku obresti takoj vplačati.

Za bon v znesku	500 K	se vplača	490 K
„	1000 K	„	980 K
„	10.000 K	„	9800 K
„	50.000 K	„	49.000 K
„	100.000 K	„	98.000 K.

Obresti teh bonov so prosti davka na obresti in rente.

Podpisovanje se začne dne 23. aprila in se konča dne 8. maja t. l.

Bonom je priznana pupilarna varnost. Vporabljeni se morejo tudi za kavcije. Z boni se more potem, ko zapadejo, plačati tudi davek.

Za izvršitev celokupne akcije je pooblaščen sindikat denarnih zavodov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev s sedežem v Zagrebu. **Od ljubljanskih zavodov so v tem sindikatu zastopane Deželna banka, Ilirska banka in Ljubljanska kreditna banka.** Sindikat bo imenoval ostale denarne zavode v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev, kjer se more posojilo podpisati in vplačati.

Deželna vlada za Slovenijo.

Predsednik: **dr. Brojc**, s. r.

Subskripcijska mesta v Sloveniji:

V Ljubljani: Ljubljanska kreditna banka, Deželna banka, Ilirska banka. Podružnice Jadranske banke, Češke industr. banke, Kreditnega zavoda za trgovino in obrt, Splošne prometne banke; Mestna hranilnica ljubljanska, Zadržna zveza.

V Kranju: Ekspozitura Jadranske banke.

V Celju: Podružnica Ljubljanske kreditne banke, Podružnica Češke Union banke, Zadržna zveza.

V Mariboru: Podružnica Ljubljanske kreditne banke.

Dr. Fran Novak:

Nestrpnost ne smemo biti.

Pol leta je komaj poteklo, odkar smo ujedinjeni v naši državi. Bili so nekateri mnenja, da se nam bo takoj prvi dan začel cediti med in mleko, dasi je ves položaj vsakemu razumnemu človeku jasno dopovedoval, da si moramo svojo novo državo v njeni notranjosti šele zgraditi. To pa ne gre tako hitro in tudi ne more iti, kajti z lahkomišelnostjo bi si morda začasno ustvarili zgradbo na pesku, ki bi nam prej ali slej donesla razočaranje.

Pod staro Avstrijo smo se tresli za svojo osebno svobodo, trpeli še hujše pomanjkanje, a vse to danes pozabljamo. Niti tega ne upoštevamo, da se prebivalstvo v Nemški Avstriji izdatno hujše godi, nego nam, da je tudi na pr. na Francoskem velika draginja in splošno pomanjkanje. Kaj vse tožijo francoski listi o dražini, pomanjkanju živil, oblačil, zdravil itd. Nikar tedaj misliti, da smo zgolj mi pastorki usode. V naši državi je prirodna bogastva dovolj, ki nam zajamčuje, da bo našega trpljenja prej konec nego morda marsikje drugod. Država je danes še v vojnem stanju, demobilizacija še ni izvršena, naše meje še niso ugotovljene. Krivce za to vendar ne moremo iskati doma, jeziti se moramo le na pariško konferenco in na imperialistične nakane italijanskega sosedja. Kakor hitro se izvrši demobilizacija, se vrne prejšnje število delavcev svojim civilnim poslom; obrati in produkcija moreta računati — kalkulirati z razvojem, kadar bodo meje vsestransko ugotovljene in s tem v zvezi carinski tarifni dogovori itd. Naša država — danes član Antante — na svojo roko ne more vselej postopati. Skupen interes alijancov dikta večkrat ukrepe tudi za našo državo, kateri zbudijo na prvi mah za nas nerazpoloženje. Krivda ne zadene beogradske vlade.

Težko čakamo vsi zveze Solun-Beograd. Proga je dosedaj vzpostavljena do Niša. Neverjetno se težkoče pri vzpostavljanju te proge. Nemci in Avstriji niso samo razdrli, kar je mogoče razdrili; porušili so vsa okoliča tako radikalno, da je težje danes vzpostaviti staro progo, nego kjerkoli ustvariti povsem novo progo.

Sredi poletja bo bržkone tudi zveza Niš - Beograd dogotovljena. Kaj to pomeni za preskrbo cele naše države, ni težko uganiti. V Solunu so nakopičene velike količine vrednosti blaga in živil. Da ta zveza še ni vzpostavljena, vendar ne zadene krivda naše vlade, ki mora Boga hvaliti, da ji Antanta preskrbuje material za gradbo. Most Beograd - Zemun je v delu. Tudi naš železniški material hudo boljša, čež noč ga ne bomo ponaravili. Tu ne pomagajo drugače, kot potrpljenje in pripravljanje za bodočnost.

Menda tudi nihče ne želi, da bi se valutno vprašanje na diletantski način reševalo, predno so ugotovljene naše meje in razmere napram sosedom. Kakor čujemo, namerava finančni minister polagoma zamenjati krono z novim denarjem; polagoma radi tega, da ostanejo nekaj časa v veljavi cena blaga v kronah in v novem denarju. Odločno se pa protivi staremu avstrijskemu sistemu, da bi kar tja v slepo pustila tiskati bankovce — ki bi vsled svoje množine, nepravilno fundirani, sami sebi zopet jemali vrednost.

Čehi so že tekoma vojne imeli vse mogoče načrte gospodarskega in administrativnega značaja za novo državo izdelane in pripravljene, pri čemer je poudarjati, da je skupnost njihovega prebivalstva po veliki meri ostala. In mi? Ne bodimo tedaj nervozni, saj vendar vemo, da smo krizo prestali in da se položaj sedaj še počasi, a sigurno izboljšava. Po svoji preteklosti in zgodovini smo bili vzvojeni le za rušenje države. Posrečilo se nam je z drugimi faktorji uničiti Avstrijo. Sedaj pa gradimo novo državo, a delo nam ne gre tako hitro izpod rok. Iz lastnega izkustva vemo poslanci v Beogradu, koliko dobre volje in energije je v centralni vladi, ki ima skrbeti ne samo za Slovenijo in Hrvaško, marveč tudi za povsem razdejano Srbijo. Smo v

štadiju spoznavanja in ocenjevanja dosedanjih upravnih, gospodarskih položajev v raznih pokrajinskih državah. Nikakor ne gre, da bi se posamezni teritoriji po svoje vladali in upravljali brez ozira na skupnost, ker se potem skupnost jenja. Korist bomo imeli le od centralnega dobrega aparata, pri decentralizaciji avtonomne uprave. Danes pa zahtevati, da vse že dobro in gladko funkcionira, je pa gotovo velika nesmisel.

V zvezi s tem se dotikam vprašanja območja pokrajinske vlade. Uprava naj je centralna, a prebivalstvo stavi in dela odgovorno za vse ukrepe pokrajinske vlade. Finančni minister je odvisen direktno od Beograda — a nalanjati se mora na pokrajinsko vlado in se na njo obračati, da uveljavlja njegove predloge pri centralni itd.

Da smo imeli v stari Avstriji nebroj kompetenc, avtonomnih, deželnih in političnih in da smo pri vseh teh kompetencah bili le tepeni blanci in pa sluge, to kar snoti pozabljamo. Ravnotako pozabljamo, da smo šele v razvoju, da nam šele izkustva dajo priložnost, iskati in uveljavljati prave smeri. Zagreši se marsikaj in se še bo, a končno pridemo po raznih izkušnjah vendarle do zaželenega uspeha. Železniška zveza Ljubljana - Beograd se je s 17. aprilom 1919 izdatno izboljšala. To pomeni, da so tudi stiki naše pokrajinske vlade s centralno vlado dabile boljšo priložnost. Isto bo v kratkem času tudi z brzojavom in telefonom. Danes je brzojavni in telefonski promet — tudi železniški — še pod vojaško oblastjo. Gotovo je, naj imajo posamezne pokrajine — pokrajinske vlade — izdatno priložnost, podati svoje mnenje centralni vladi o posameznih odredbah, ki se imajo za vsa država veljavno izdati, predno se take odredbe izda. Naravno, da mora tudi Narodno predstavništvo, kadar zboruje, pri tem sodelovati. O tem so si vse stranke na jasnem. V tem pogledu sploh ne bo treba prepričevati centralne vlade, saj ona gotovo sama želi ozkega stika z vsemi pokrajinskimi faktorji. Vsled boljših zvez so stiki od dne do dne ložji, marsikaj nespornost se bo dal odstraniti. Upravni aparat v Beogradu je bilo potreba čisto nanovo ustvariti, danes se sproti izboljšava, naravno je, da še dolgo ni na višku.

Mimogrede rečeno je abotno misliti, da hoče centralna vlada smotno stanje javnih uslužbencev poizkušati takrat, ko jim dovoljuje izboljšanje plač in doklad. V tem pogledu smo prepričani, da se zadeva čim prej vsestransko pojasni in na splošno zadovoljnost reši.

Vsi smo poklicani sodelovati pri gradnji, ne pa pri rušenju naše države. Demokratski klub, najjači v narodnem predstavništvu, se svoje dolžnosti v polni meri zaveda. Vsem faktorjem in na tem ležeče in gotovo v prvi vrsti centralni vladi in naši demokratski stranki, da pridemo čim prej do vsestranske rednih razmer, od sreče in blagostanja, ki ga nam more nuditi le naša država.

Neprestano si pa moramo klicati v spomin, da je naša sveta dolžnost — potrpljenje in strpnost.

Iz dobrih virov čujemo, da stoji ob naši meji 10 lakših divizij, pripravljenih za takojšnji pohod v naše slovensko ozemlje, kakor hitro bi se tu pojavili nemiri. Kdor tega ne upošteva, ni patrijot!

Prvo naše državno posojilo. Namenjeno je v kritje tekočih nužnih državnih izdatkov. Podpisovanje se začne dne 23. aprila in konča 8. maja. Izdani so boni po 500, 1000, 10.000, 50.000 in 100.000 kron. Vplačati pa je treba 490, 980, 9800, 49.000, odnosno 98.000 kron. Po šestih mesecih, to je dne 3. novembra 1919, se bodo boni izplačali na zahtevo podpisovalca. Nosilo 4 odstot. obresti. To je najboljša nalozitev kapitala in je zlasti popolnoma varna in v sedanjih časih edno obrestonosna. Pričakovati je, da bo posojilo večkrat prepisano, in sicer da doseže najmanj pol milijarde kron, če ne več, ker je zaupanje splošno.

Hujškači.

Zivljenje v rodbini, v občini in v državi bi bilo lahko veliko lepše kot je, ako bi ne živeli med nami ljudje, katere narava žene k lehkomišelnemu podpihovanju in hujškanju. Koliko nesoglasja, nesloge in koliko gorja prizadenejo človeški družbi hujškači, nam kaže vsakdanje življenje. Kam vedejo hujškači narod, nam je krasno pripodobil Jurčič v svojem Tugomeru.

Najopasnejši izmed hujškačev so oni, v katerih je zvezana hudobija z dobičakarstvom. In baš ta tip hujškačev se je začel tudi pri nas razvijati. Sem spadajo vsi tisti, ki bi bili radi prvoborniki za boljševizem, a nimajo niti pojma o idealnih ciljih boljševizma, in ki menijo, da bi bil boljševizem, to je v praksi, vandalizem in anarhizem, pri nas dober in potreben bog v zakaj.

Skoraj vsi podpihovanci imajo kot glavno lastnost nagnjenje k brezdolici. Malone vsakdo teh ljudi bi najraje nič ne delal, dobro živeti na stroške drugih. Zato vidimo med hujškači one brezposelne, ki vsled delomržja ne zagrabijo za delo, ter one, ki so si med vojno, zlasti pa ob času prevrata, polnili žepi in shrambe z ukradenimi in oropanimi stvarmi. Sedaj, ko nastajajo v državi redne razmere, ko se z vso strogotostjo uvaja kontrola, vpijejo in razsajajo vsi tisti, ki ne morejo več ropati in krasti. Kolodvorska in druga skladišča, ako bi znala govoriti, bi lahko primeroma navedla vse tatove in roparje, ki so sedaj zašli med hujškače.

Izmed tujih elementov so razven teh med podpihovanci zlasti nemški, madžarski in lahonski krščeni in nekrščeni židje, ki uvidevajo, da v Jugoslaviji zanje in za njih verižne in oduške kupčije kmalu ne bo več prostora. K njim se družijo plačani agenti sovražnih nam držav, ki bi radi delali zrago zlasti med železničarji in ontimi delavci, od katerih imajo največ nade, da bi mogli naravnati v naši državi nered in zmedo. Ako priteknejo k tem hujškačem še trop ostankov Sustersčičancev, ki se nikakor ne morejo spriznati z novim državnim stanjem, je skoraj nihov krog zaključen, in zlasti če vpoštevamo za nameček še nekaj abnormalnih in bolnih posameznikov. Razlikovati je med nezadovoljnimi in hujškači. Nezadovoljni smo z malimi izjemami vsi. Gotovo pa je tudi, da se bo z dviganjem države in nienega gospodarstva nezadovoljstvo bolj in bolj umiljevalo in zmanjševalo. Kdor pridno dela, je pošten in želi sebi in državi dobro, ta ve, da je njegova največja dolžnost s potrpljenjem in pozitivnim delom pomagati narodu in državi. Srečne se smemo šteti Jugoslovani, da nimamo niti plemstva, niti velekanitla, ki bi nas mogla in hotela ovirati smeri demokratizacije in socializacije. Faktično so pri nas dan vsi predpogoji, da postane v naši državi naimodnejša in najpopolnejša civilizacija. In če bi, recimo Lje n i, in odnesel iz svetovne vojne zastavo zmage, uverjeni smo lahko, da se tudi v Jugoslaviji nihče ne bo uotral sistem, ker bo praksa in razvoj njegovega socializma ugotovil kot dobro, pošteno in nametno. Čisto neotrebno pa je, da bi se na našem žet itak izmozeanem in utrujenem narodu delali lehkomišelnih eksperimenti, ki nas lahko hipoma upropastijo. Čemu torej nepotrebnih žrtev, čemu nerodnih poskusov, ki se danes morajo v danih specifično jugoslovanskih razmerah še z vso gotovostjo izaloviti? Zakaj ne raje trenotek počakati, da se drugi na svoje stroške izboljšajo, potem pa mi prevzamemo to, kar bo ostalo pametnega in dobrega?

Ne, ne! Pri nas ni pravih boljševikov, pri nas ni boljševiških idealistov. Ljudje, ki pri nas propagirajo boljševizem, so le nečedni hujškači, ki pripravljajo prevrat pred vsem za to, da bi mogli ronati in krasti. Nevarni ljudje so to, ne samo za novo državo, marveč tudi za človeško družbo. Kar je hujška med semenom, so oni med dobrimi Jugoslovani.

Najuspešnejše sredstvo proti hujškačem pa je javna kontrola javnosti same. Kdor hujška, je jasno, da je plačani pa bi rad segel po tui lastnini. Narodna dolžnost vsakega Jugoslovana je danes, pomagati, da se rovarji iz-

sleda, vtaknejo pod kijač ali pa izženijo preko meje. Tozadevne ovadbe so dobro delo, ki je za bodočnost naroda najuspešnejše.

Če smejo poznejši rodovi od nas kaj pričakovati, smejo to, da še pravčasno iztrebimo izmed nas ljuljiko. To dosežemo, če primemo vsakega prvega hujškača, ki ga srečamo, za ovratnik in ga izročimo roki pravice. To velja zaveda za h-u-j-s-k-a-č-e, — da ne bo zopet kdo mislil, da grede te besede proti eni ali drugi osebi, stranki ali organizaciji, gre proti onim, ki hujškajo in ščuvajo z besedami: »Gremo z noži in kolji!« »Bomo vrgli vlado v petih dneh!« itd. In zlasti, če najdemo pri hišnih preiskavah pri takšnih brezdelcih denar, o katerem nihče ne ve, odkod ga je dobil, — ali če pridejo ljudje, ki v vsaki neprijetni stvari vidijo »Srbe«, čes, oni so krivi, — ali če se spravljajo razni hujškači nad invalide, potem je takšne pojave treba preprečiti. Demokracija ne sme biti vlačuga, ki se je poslužil vsak hujškač in protidomovinski plačnec za to, da mu olajša rovarjenje proti mladi državi, ki treba pomoči vseh pošteno mislečih.

Hren:

O koritarstvu in čiščenju.

Živimo v prehodni dobi, ko vse vre in kipi, nikjer ni nič stalnega, določnega. Le od daleč se nam kažejo konture bodočega življenja; pa še to splošno tako nejasne in mežlne, da jih bolj slutimo kakor pa vidimo. Med nam je naselilo neko razočaranje. Zdi se nam da smo bili varani. Pričakovali smo nečesa velikega, ki bode nas na mah oprostilo ter nam izpolnilo vse naše želje, odvzelo vse skrbi, ki bode nas takorekoc čez noč prestavilo iz bridke solzne doline v pravi pravcati raj. Pa vse se je razblinilo. Od tod razočaranje. Ta neprijetni občutek je objel posameznike, se razpasel med stanovje in se od dne do dne vedno bolj poljšča širših plasti. Vedno bolj se čujejo neprijetni glasovi o novih odredbah, o posameznih osebah, ki sede pri krmilu in vodijo šibko ladjico po razburkanem valovju sedanjega časa.

Kaj je vzrok tem žalostnim pojavom?

Ako primerjamo sedajni naš položaj z onim pred enim letom, moramo priznati odkritosrčno, da smo mnogo na boljšem. Ni nam treba stradati, dobimo vsega in splošno mnogo ceneje, kakor je bilo prej, četudi je še razmeroma drago. Ne vrše se nikake revkizicije. Nikdo pa ne pomisli, kako bi bilo sedaj pri nas, ako bi trajala še vojna. Izmozniki bi bili do kosti, oropani potom revkizicij do gola, cepali bi kakor muhe vsled lakote in tiščala in davila bi nas kruta železna roka nasilnega militarizma. Na to nihče ne misli, kakor ne misli nihče, kako je ta čas pri naših sosedih, kjer vlada nered in lakota, kjer se lastni bratje koljejo strastneje med seboj, kakor so se klali preje s sovražnikom. In vendar: mesto da smo zadovoljni s svojim položajem, gojdrjamo, mesto da smo hvaležni svojim mladi in bi se je teno oklenili, ji nastavljamno nož na vrat, češ, izpolni naše zahteve, ali pa izgini. Kaj nas briga t i, kaj drugi stanovje; če vse pogine, da se le nam vsaj trenutno dobro godi.

Od kod in zakaj vse to?

Temu je pred vsem kriva vojna in njena vzroja. Vojna je vzgojila posamezne stanovje in cele narode, da so živeli samo za »danes« in niso pomislili na jutri. Vojna se sama ni brigala in ni prav nič pomislila na bodočnost in posledice vsa dolga štiri leta, ampak živela je vedno in samo trenutku. Tako je delala sama, tako zahtevala od nas vseh. In to trenutno življenje je nam prišlo tako v meso in kri, da se ga še danes ne moremo znebiti. Povsod vre, kipi ter se vrši presnavljanje. Ali je potem čuda, da skušajo ob tej priliki priti na površje posamezniki in zavzeti udobna mesta, za katere niso sposobni ne po svojem znanju, še manj pa po svojem značaju? To se godi v vseh panogah javnega življenja. Vse čuti instiktivno da ta prehodna doba ne more dolgo trajati. In vsakdo hoče te kratke hine kolikor mogoče izkoristiti za poznejše čase, vsakdo si

hoče ustvariti brez ostru na druge udobno pozicijo, četudi rabi pri tem ne vedno čista in poštena sredstva. Vse to je umljivo, saj je vendar vse to zvezano z naravnim egoizmom. Splošno nam manjka hladnega in treznega presodka, da bi pomislili kam pripelje ta pot, po kateri drvimo kakor slepi. V tej dobi materijelnih dobičkov pogrešamo vobče vsaj trohice idealizma, ki bi nas vsposobil, da bi tudi gradili skupno, ne pa samo podirali, da bi državi tudi dajali, ne pa samo jemali. Saj si vendar še-le ustvarjamo novo državo, gradimo novo hišo na razvalinah. Pri tem morajo sodelovati vsi stanovje, vsi posamezniki, ako hočemo, da postane kedaj nam in našim potomcem udobno bivališče. Pri nas se pa še vedno misli, da podiramo, ne pa, da zidamo.

Tako je pri posameznikih, pri stanovjih; tako je pri strankah, ki netljo in podpihujejo nezdrave in pogubonosne strasti pri svojih pristaših, namesto da vplivajo v skupni dobrobit pomirjevalno in blažilo, dokler si ne vstavimo trdne in solidne državnosti, katere bode lahko kljubovala vsem viharjem.

Toliko se danes sliši kritik, ki ostro obsojajo posamezne odredbe, še bolj pa dotičnike, ki zavzemajo odgovorna mesta. Več sliši o koritarstvu, nego o čiščenju. Vsi ti ne pomislijo, da živimo v prehodni dobi, ko si še-le moramo stvarjati razne panoge javnega življenja, katerih preje sploh nismo imeli, ali pa jih je držala prejšnja država s svojimi ljudmi. Naravno, da je marsikdo zlezel sedaj visoko po lestvici, da je stopil morda na klin, kamor ne sodi zlasti v tej dobi ne, ko zahteva vsako mesto celega moža. Na raznih glavah se je nabralo v vojni in predvojni doli dovolj masla na glavi. V naglici in hitrici se ni moglo mnogo izbirati. Zagrabiti je bilo treba tam, kjer je bilo najprej pri roki, ne da bi se vsakemu posamezniku pretipalo obisti njegovega prejšnjega življenja. In tako so nastale govornice o koritarstvu, ki se je morda res ugnezdilo tupatam. Uverjen pa sem, da se to ni zgodilo in se tudi ne dogaja namenoma po posameznih odločujočih osebah. Vsem krmilarjem moramo splošno priznati dobro voljo in pošteno namene. Ako se je zgodila pa kaka krivica, se mora in se bode gotovo popravila.

Nekaj podobnega je bilo pred vojno. Koliko jih je izrabljalo tedanji položaj v svojo osebno korist in stopalo pri tem po prav nečednih, obsojanja vrednih potih. Dotičniki tudi niso takrat pomislili na posledice, ampak so se udali trenutku, ki jim je donajal osebno korist. Pa poglejte danes tiste ljudi! Danes se trkajo na prsi in prav bridko obžalujejo, še bolj bridko pa občutijo na lastni koži, da so se udali trenutku koristi in sami zalrgali lepo bodočnost. Sicer še ne vsi, a prav mnogi. Drugi pa še danes trepečejo v negotovosti ter s strahom legajo zvečer v posteljo ne vede, kaj jim prinese jutranji dan. In to tudi ni ravno zavidavna vredno. Sicer smo Avgijev hlev čistili, a očistili ga še nismo. Trenutno nimamo časa, ker je drugih, važnejših vprašanj dovolj, zato smo prenehali. S tem pa še ni rečeno, da je čiščenje končano, ampak le odloženo. Ko pride pravi trenutek, pa si zopet zavilhamo rokave in vzamemo vile v roko, da očistimo popolnoma temeljito, najprej stari avstrijski Avgijev hlev. In potem? No, potem, ko bomo gotovi s stariimi grešniki, pridejo pa mlajši na vrsto t. i. tisti, katere je rodila sedanja prehodna doba. O tem moramo biti uverjeni vsi. To smo dolžni sami sebi, svoji mladi državi, svojim potomcem. Prevladati mora misel, da ostane samo poštenost in pravica trajna. Vsaka krivica in korupcija pa ubia sama sebe in se gotovo strašno maščuje, čim pozneje tem hujše, a enkrat sigurno.

Marsikdo, ki izrablja sedanjo prehodno dobo v nepošteno namene in za osebno korist, se bode pozneje še praskal za ušesi in trpko obžaloval, da se je dal izzvabiti zapeljivemu trenutku. — In prav isto se bode dogajalo pri strankah. Naj se svet še toliko preobrazuje, poštenost in pravica ostaneta neizpremenjena in javnem in zasebnem življenju ter sta podlaga trajnemu življenju.

LISTEK.

Albert Sič:

Nekoliko o naši narodni noši.

Panonski Slovenci.

Po Iv. Lapajnovi »Zgodovini štajerskih Slovencev« str. 237. Panonski Slovenci (sosedje ogrskih Slovencev in Hrvatov, severno od Drave in Hrvatov, severno od Drave do Mure proti Ogrski) so nosili poletni široke platnene hlače (breguše in široko r a j c o (robačo). Cez ramo so si obešali t o r b o (kanjer).

Po zimi in ob deževnem vremenu so nosili dolge in kratke kožuhe, č o h e (daljše jopiče), gabane in gabaničce (plašče).

Za obutev so imeli začetkoma opanke, pozneje čevlje in škornje.

Na glavah so nosili kosmate kape. V začetku 18. veka so Slovenci ob ogrski meji imeli razen platenih oblačil sukne, kožuhe, gabane, kape, kosmate rokavice, čevlje, čizme, rdeče predpasnike, hlače in tudi že klobuke. O starih nošah, zlasti o klobukih pripoveduje loška kronika, spisana po Ripšlu, takole:

Moški so nosili svoje dni črne klobuke s širokimi kraji in z baržunastim trakom, zapetim s srebrno zapon. Nov

je bil takrat, ko je šel izletni fantič k birmi. Starši so mu takol kupili tako velik klobuk, kot za odraslega moža. Češ, saj mu bo glava vsak dan debelejša. Zato mu je glava zvonila po klobuku in če bi mu krajevci ne sloneli na pol na tilniku, na pol na ramah, bi dečko ne videl izpod nje. Od birme do ženitve je prišel klobuk dečku na glavo le ob največjih praznikih. In še le tedaj, ko je šel v cerkev. Torej je bil na dan poroke še tak kot nov. Zato je trpel celega pol stoletja. Kadar je osvela gospodarjeva glava, je postala tudi klobukova dlaka rujavkasta. V jeseni, kadar je deževalo, se je pokrtil ž njim vnučič ali vnučica, ko sta šla krave past; služil jima je namesto dežnika. Naposled, ko ni bil več za rabo, so ga povežali na glavo strašilu v koruzi.

Lase so imeli moški ostržene na kratko, le nad tilnikom in na čelom so bili daljši in so izjedali kot venec. Čelo je bilo do polovice pokrito s tem vencem.

Središčna.

(Prof. F. Kovacik: »T. g. Središčec«, stran 11.)

»Svoje dni so može nosili po zimi in ob slovenskih prilikah doice suk-nje iz modrega sukna, kakršne so se še deloma ohranile na Dravskem polju. Imenovali so jih »k e p e n k e« (madžarsko kópönyeg, plašč). Hlače so nosili le po zimi in sicer v prejšnjih časih

iz barvanega domačega platna, katero je pozneje izpodrinilo kunjeno blago; v poletnem času so nosili le »breguše« (kratke hlače) in srjaco (robačo) iz domačega platna, povrh pa telovnik. Tako opravljeni so hodili ob nedeljah in praznikih tudi v cerkev. Ob slabem vremenu so nosili dolge ali kratke »č o h e« (nekoliko daljše jopiče s kukulico (kopuco), ki so nadomeščale dežnik. Dežnikov dolgo časa niso poznali (leta 1808 ga v Središču še niso imeli).

Čevlji so bili poletni le eni pri hiši, te sta nosila gospodar ali gospodinja, vsi drugi so hodili bos — tudi v cerkev.

Belokranjska moška narodna noša.

Opis moške narodne noše, ki mi ga je poslal gosp. nadučitelj Fran Lovšin na Vinici, priobčujem tu v celoti.

»Belokranjska moška narodna noša je bila v vseh Belikrajini enaka. Belokranjci so se pokrivali razum Poljanecov s kriljakom (skriljak, škriak) — klobukom.

Kriljak (izpeljana beseda odkriti) je bil črne barve, pravi klobuk-zajčak, s širokimi oboji (krajci). Oboj so vsled njegove širine držale kviljku tri sponke. Te sponke so bile črn trak, pritrtjen na štulo in na oboj.

Novomeški klobučarji so jih prodajali na belokranjskih sejmah.

Poljanci niso nosili kriljakov, ampak rdečo čepico — enako oni Ličanov.

V poletnem času so nosili Belokranjci dolgo, skoro do kolen segajočo r o b a č o (srjaco) in široke b r e g e š e (gače). Robačo so nosili vrhu bregel.

Robačo in breguše so šivale doma žene in dekleta iz domačega platna.

Cez pas so se moški prepasali z jermenom z zaponko, ali pa s č e m e r j e m, t. i. z rdečim, peden in tudi širšim pasom iz usnja.

Cemer je bil zložen iz dveh delov, ki sta bila zgoraj in spodaj sešita v cev. Spredaj (zgoraj) je imel odprtino, skozi to je Belokranjec spravljval vanj denarnico, uro, nož i. dr. (Breguše so bile brez žepa).

Cemerje so prodajali karlovski jermenarji na belokranjskih sejmah. Za obuvajo so Belokranjeci služili čizmi na začet, redko tudi škornji in opanki. Revnejši sloji pa so nosili c o k i j e celo k maši.

V čizme so obuvali bele volnene kopic, ki so jih ženske plele doma.

Pozimi so Belokranjci oblekli nad breguše bele, ozke hlače iz domačega sukna, ki so se tesno prilagale nog. Spodaj ob meči so se z a š k a b i l e (zapenjale) s š k a b i c a m i. Hlače so spodaj devali v kopic. Kopic so pedeni visoko molele iz čizmov. Hlače so bile spredaj na stegnih popletene s temno modrim ali temno zelenim trakom v podobi dveh osmic, postavljenih

navpično navzkriž. Tudi od boka po šivu hlačnic nizdol je bil prišit tak temno moder ali zelen trak.

Te, za obšiv vporabljaljoče trakove so tkali v Tribučali.

L a j b (e) ki prsljuk je bil spredaj in zadej iz domačega sukna, bele barve, ob robovih navadno obšit z modrimi ali zelenimi trakovi — obšivi. Zapenjal se je spredaj s škabiciami.

Halja (suknja) je bila tudi iz domačega belega sukna. Zapenjala se je z medenimi škabiciami in je imela pokonci stoječ ovratnik. Tudi halja je bila obrobljena z modrimi ali zelenimi obšivi.

V hudji zimi so moški vrhu te že itak tople obleke oblekli še kratek k o ž u h z rokavi. Nekateri kožuhi so bili manj, drugi bolj vezeni.

Sukno so tkale ženske doma in ga dali stoparjem v stope. Zeleno obeljeno, finije sukno, so imenovali habeno sukno. To sukno so navadno dobivali od drugod.

Domači krojači so šivali sukno obleko, črnomaljski kožuharji pa kožuhe.

Imovitejši sloji so nosili haveloku podobne plaščce, črne ali pa temnomodre barve, z veliko medeno zaponko. Ta plašč so zvali »k a p e n a k« ali »k a b a n i c a«. Te plaščce so prinesli nem š k a r i j i (krošnjarji) iz Nemčije. Torej ne spada v narodno obleko.

Namesto dežnikov (takrat so bili dežniki v Belikrajini zelo redki) so ne-

Kam teže naši zasebni kraji?

V italijanskem memoaru o revindikacijah se trdi, da se mora priznati da pripada Primorska, Dalmacija in en del Koroške k italijanski državni formaciji (str. 8, zadnji stavek), ter da predomina na tem teritoriju v gospodarskem oziru italijanski živili (str. 10, vrste 32, 33, 34).

Ta trditve ne odgovarja dejanskemu položaju, kar je razvidno iz sledečega:

Predvsem ni imel revindicirani teritorij, v kolikor leži na bivši Kranjski vojvodini nikakih direktnih stikov z Goriško ali pa Trstom, ampak je gravitiral izključno proti Ljubljani. Prebivalstvo iz Idrije, Logatca in Postojne je kupovalo svoje potrebščine ter prodajalo svoje produkte v Ljubljani. Ustvariti direktne gospodarske stike na pr. med Idrijo in Goriško ali Trstom bi bilo nemogoče, ker Idrija leži v kotlini, ki se odpira samo proti vzhodu to je proti Ljubljani. Proti zapadu, to je proti goriški strani, je obdana ta kotlina s težko dostopnim gorovjem, ki je nad 1000 m visoko. Ravno tako leži med Logatcem in Goriško visoko naravno gorovje, proti vzhodu, proti Ljubljani pa se z malimi presledki razprostira ravnina.

Prebivalstvo iz zgoraj omenjenih krajev, ki se peča povečini s poljedelstvom, je svoje poljske pridelke z vozom spravilo v Ljubljano ter si tam nabavilo industrijske produkte. Ako bi bili ti kraji odrezani od svoje naravnega tržišča — to je od Ljubljane — ne bi mogli radi prometnih težkoč in radi daljave naiti nadomestila v Gorici ali Trstu ter bi gospodarsko propadali.

Goriška ne tvori ene nerazdružljive gospodarske enote, ampak je razdeljena v pet gospodarskih enot, to je 1.) Furlanija, 2.) Brda, 3.) gorati del severno od Gorice, 4.) Vipavska dolina

in 5.) Kras. V Furlaniji je italijanski živili, v ostalih štirih pa izključno slovenski. Te gospodarske enote nimajo nikakega gospodarskega stika med seboj.

Gospodarsko zaledje Brd in Vipavske doline ter kolikor toliko Krasa ni niti Gorica niti Trst, ampak bivša vojvodina Kranjska in deloma Štajerska. Tam se namreč pridelajo vino, zelenjava in sadje, ki se izvažajo na Kranjsko in Štajersko. Pred vojno se je pridelalo letno 400.000 hl vina, od katerega se je izvozilo proti izhodu in severu 300.000 hl v vrednosti 10 mil. frc. Natančnejši podatki o produkciji in izvozu vina sledijo spodaj.

Vipavska dolina in Brda se pečata s pridelovanjem zelenjave, s sadjarjo ter posebno s pridelovanjem krompirja, ki dozori začetkom meseca junija. Pred vojno se je izvozilo na leto preko 2000 vagonov tega blaga v vrednosti 10 mil. frc. To blago se je izvozilo v malih množinah v Trst, ker tam je vkljub carini uspešno konkuriral italijanski import. Naivečji del pa je šel na Kranjsko in Štajersko.

Povdarjati je treba, da so v Brdih, Vipavski dolini in posebnoma na Krasu produktivni stroški za pridelovanje zelenjave, sadja itd. mnogo večji kakor na pr. v severni Italiji in toliko bolj večji kakor v južni Italiji. Ako bi se spočila slovenska Goriška z Italijo, bi uničila italijanska konkurenca pridelovanje tu omenjenih pridelkov in slovenska Goriška bi izgubila velik del svojih dohodkov, kajti gospodarsko zaledje slovenske Goriške je kakor že omenjeno — Kranjska in Štajerska.

Se bolj utriena bo ta trditve ako vpošteujemo vinorejo. Videli smo namreč, da velja to tudi za Istro in Dalmacijo.

Goriška, Istrita in Dalmacija imajo toplo klimo. Padi tega so te države vinorodne. Prebivalstvo na deželi se neča po večini z vinorejo. Velik del zaslužka dobivajo iz te panoge, kakor je razvidno iz sledeče razpredelnice:

Teritorij	Vrednost celotnega pridelka (po predvojnih cenah) frc.		Število prebivalstva	
	vina	ostalega poljskega pridelka	skupnega	ki živi od poljedelstva
Brda, Vipavska dolina, Kras (brez mesta Gorica)	13,600.000	11,500.000	66.000	60.000
Istra (brez podgrajske in voloskega okraja in brez Pulja)	16,500.000	8,200.000	263.000	199.000
Dalmacija (v kolikor jo revindicirajo Italijani)	27,000.000	19,900.000	287.000	241.000
Skupaj	57,100.000	39,600.000	616.000	500.000

Celoletni poljedelski pridelok je bil (po predvojnih cenah) čez 96 milijonov vreden, od tega je pripadlo na vino 57.100.000 frc.

Glede ostalega poljskega pridelka kakor žita, krompirja itd. bi bilo pripomniti, da prebivalstvo na Goriškem, v Istri in Dalmaciji pridelava mnogo manj, kakor ga porabi. Najvažnejšo potreščino, to je žito, mora poljedelsko prebivalstvo vsaj za polovico leta kupiti, ker ga ne pridelava dovolj.

Vsled kršnega neproduktivnega terena ne more kmet v Istri, Dalmaciji in Brdih, Vipavi in na goriškem Krasu dvigniti produkcije žita ali drugih poljskih pridelkov. V dobrih letinah obrodita namreč v teh krajih pšenica ali rž komaj 7 do 8 q, oves 5 do 6 q, krompir 40 do 50 q na ha. Tudi intenzivno in racionalno obdelovanje zemlje ne more znatno dvigniti produktivnosti.

Prebivalstvo teh pokrajin se je moglo preživljati samo na ta način, da je prodalo večji del vinskega produkta. Na tem teritoriju se je pridelalo letno povprečno 1.700.000 hl. Od tega so porabili producenti približno 550.000 hl, tako da so prodali letno 1.150.000 hl po povprečni ceni 33,5 frc za hl. Za vino so torej izkupili 38,5 mil. frc vsako leto.

Z zneskom, katerega dobi za vino in kakor že omenjeno, za sadje, zelen-

javo itd., mora kmet kupiti živila, katerih ne pridelava dovolj velikih množin, kakor žito, mesa, mast itd. ter vse industrijske produkte: obleko, perilo, obuvalo, poljedelske stroje itd. Ako ne bi mogel kmet prodati teh pridelkov (po cenah, ki presegajo produktivne stroške) bi moral ekonomično propasti ter se izseliti.

Produktivni stroški vina znašajo v Dalmaciji in Istri povprečno 23 frc, na Goriškem, to je v Brdih, Vipavski dolini in na Krasu pa 29 frc za hl — vse to računeno v cenah pred vojsko.

Italija pa producira 1 hl vina povprečno po 10 frc, tudi zelenjavo itd. producira mnogo bolj ceno kakor na Goriškem: s svojo konkurenco bo popolnoma izpodrinila iz trga vino, zelenjavo itd. dalmatinskega, istrskega in goriškega kmeta.

V Italiji ne bi mogel kmet tega ozemlja prodajati svojega vina, ker bi bilo vino iz južne Italije dvakrat ceneje. Kmet bi moral opustiti vinorejo; ker pa je ta zemlja po večini nesposobna za produciranje drugih pridelkov, in ker posebno v Istri in Dalmaciji ni razvita industrija, bi se moralo poljedelsko prebivalstvo izseliti.

Popolnoma drugačen pa bi bil položaj, ako bi bili ti kraji v Jugoslaviji.

Slovenski del Goriške je takorekoč vrt Jugoslavije, kjer se pridelava zgodnje sadje, zelenjava itd. Tudi vina bi mogli vsi ti kraji, Dalmacija, Istra in Goriška po dobrih cenah prodati. Njih gospodarski procvit bi bil zagotovljen.

Dokazano je torej, da Italija, ako hoče anektirati del Dalmacije, Istro, slovenski del Goriške in en del Kranjske, ne more govoriti o ekonomskih revindikacijah, in da v tem teritoriju ne predomina italijanski živili, ampak da ravno nasprotno in sicer

1.) da more poljedelsko prebivalstvo izhajati edino le v slučaju, ako je združeno ta teritorij z Jugoslavijo, med tem ko bi pod Italijo nastopila depopulacija.

2.) da so ti kraji, ki so etnografski jugoslovanskega značaja, v gospodarskem mozziru popolnoma neodvisni od italijanskega življa.

Reško vprašanje.

6. aprila piše znani, naklonjeni nam A. Gauvain v »Journal des Débats«: Predvčerajšnjim je Svet četvorice prešetaval reško zadevo na taisti metodi, oziroma isti brezmetodnosti kakor npreje Deseterica v istih vprašanjih. Zjutraj je poslušala ga. Orlando, zvečer ga Trumbića. Gospod Orlando je razložil laške zahteve kot predsednik italijanskega Sveta in ne kot ud Cetvorice. Razprava ni sledila. Gospod Trumbić je govoril kot minister vnanjih del jugoslovanskega kraljevstva in gospod Orlando, dasi član Cetvorice, ni maral prisostvovati temu drugemu delu seke Razprava ni sledila. Kar sta povedala ge. Orlando in Trumbić, se nahajata v neštevilnih knjižicah o tem vprašanju. Bilo je odveč posvetiti celi dan čitanju ali recitiranju veleznanih razlogov. Bilo bi bolj koristno razpravljati točko za točko in brez besedičenja. Potrebno bi bilo vprašati gospoda Orlando, ali smatra gosp. Trumbića za predstavnika zavezniške države ali sovražne države.

Toliko časa namreč ne pridemo iz jadranskih težkoč, dokler se ne odloči to početno vprašanje. Sedanja italijanska vlada trdi, da so Hrvatje in Slovenci neprijatelji. Pripoznavajo edinole srbsko kraljevino in noče priznati kraljevstva SHS. Ob proglasitvi ujedinenja teh treh drobcev istege naroda je dosegla po slabosti zavezniških kabinetov, da se odloži priznanje »do rešitve premirja«. Reklo se je tačas, da gre za pardneven odlog, kvečjemu za nekaj tednov. Mesci so potekali. Država SHS se je ustanovila, deluje pravilno; nje parlament zboruje ta hip v Beogradu. Zedinjenje je dopolnjeno. Edina oporba je prišla izven Skupščine, od par bivših pregorelih pristašev Avstrije, ščuvanlih in podpiranih po-laških hujskačih. Ti agenti so vporabili vsa sredstva, da bi delali nerilike jugoslovanski vladi, netilji nemire. Laška Consulta je povzela geslo Habsburžanov: razpenci in vlada! To je samomorilška politika. Kedor je uganil razdeljevanje, pogine po razdeljevanju. Habsburgovci so sedaj izkusili to istino. Če bi se gr. Orlando in Sonnino, ki tvorita že eno samo glavo pod isto čepico, potrudila in se ozrla na dogodke v svoji domovini, bi osredotočila svoj nanor na to, da zatreta preteče zlo, namesto da ga posvečata brezplodnemu delu, cepitvi južnih Slovanov.

Sijajna bodočnost se še obeta Italiji, a z podnoгийem, da odločno zapusti trozvezniške šege in se vrne k politiki »risorgimento«; naj se ravna po Cavourjevem vzgledu, ne pa po Crispijevem; naj si vzame za program svobodo in ne gospostvo. Trenotek je zelo resen. Reško vprašanje je preluzinski kamen.

Niti enega dobrega vzroka ni, ki bi opravičil priklonitev Reke Italiji. Reško mesto je laški mestni otok v slovenskem morju. Italijani, ali bolje Italijanaši, imajo tam večino, ako jo ločijo niemih predmeti, ki so dočista slovenska, in pod predmeti je treba razumeti tukaj četiri, ki so si tako blizu kakor Louvre in Institut. Zdravi razum izliva, kdor prekrije z italijansko etiketo kar celo pokrajino, kjer se nahajata je ena laška točka. Nadalje sta reško mesto in prištanski dočela nepotrebn!

za Italijo. Publicisti in politiki onstran Alp so izjavili po stotih, da nudi Trst vse prednosti Reke. Noben Rečan, Lah ali ne, ne dvomi, da bi razen za armado uradnikov — pomenilo propad za luko, če bi prišla pod Italijo. Lahko bi stavili, da bi deset let po aneksiji ljudsko glasovanje ne oddalo tisoč glasov za Italijo, izven uradništva. V ostalem pa je treba vedeti, da so številni meščani »italianissimi«, skoro vsa vojni dobo izražali največjo spoštljivost, ako ne hlapčevstvo, napram ces. in kralji gosposkam. Razlog, da bi jugoslovanska Reka ugonobila Trst, je slaba šala. Če imata ohe luki enako ugodno lego, ima pa vsaka njiju drug delokrog. Tako je bilo pred 1914., tako bo po 1919. Sicer pa ni nič lažje kakor določiti v mirovnem sklepu pristavke, ki zabranjujejo odvajanje trgovine.

Kaj je torej pravi nagib aneksionistov? Gre jim za to, da drže v rokah zaniko, s katero bodo mogli zadušiti Hrvatje in Slovence, združene s Srbi. Vedno so ravnali s Hrvatji in Slovenci kakor z neprijatelji, celo tedaj, ko so se ti ljudje hoteli vreči v naročje Zavezniškom. Mrtvaški molk so molčali o njih mnogoterih poiskusih, da se nam približajo. Hoteli so, naj veljajo do konca za sovraga, da bi imeli povod ugrabit njih ozemlje. Na videz je to zelo zvitorepško, v resnici pa višek blaznosti. Nobeni deželi ne bo toliko blaznilo kot Italiji, ako si zagotovi prijateljstvo Hrvatje in Slovencev, edino poročstvo jadranskega miru. Žalibog so možgani zasturjeni s trozvezarstvom, postali nezmožni razumeti položaj Evrope. Nazgoma so obračalo proti Berlinu. Redno čitamo v laškem tisku, da Italija potrebuje krepke Nemčije. Je-li to tudi mnenje Cetvorice? Ali Deseterice? Ali bo mirovna konferenca krenila v to smer? A. D.

Malo odgovora.

Francoski listi, z izjemo Gauvainovega »Journal des débats«, postajajo v zadnjem času še neskončno dolgočasni. To je samo Ren in Saara pa Saara in Ren, vse stokrat povedano in tisočkrat ponovljeno. Vendar, to je njihova zadeva, ki si jo naj uredi, kakor vejo in znajo, kakor je bila njihova zadeva, da so po sklepu premirja sploh prepovedali v svojih listih debato o jugoslovansko-italijanskem sporu, ki bi jo sprožilo jugoslovansko pero. Ko so postale te razmere nevzdržne, je bila prepoved sicer abotrina, ne pa duh, ki je povzročil — izjema Gauvain — v zadnjih časih pa prinašajo časniki o sporu novice treh vrst, ki se zadnja glasi: »Mi seveda ostanemo zvesti paktu, ki smo ga sklenili s svojo zavezničko Italijo.« Tudi tu ni nič posebnega, zlasti nič novega.

Novo pa je, da so začeli francoski listi že pisati proti nam v zmislu, ki je do zamenjanja podoben predvojni pisavi avstrijsko-nemških listov proti Srbiji. Ilustrirani satirično-politično-finančni list (kakor se imenuje sam) »Le Charivari« z dne 16. aprila prinaša na uvodni strani sliko, kjer se pretepajo Srb, Hrvat in Slovenec, in jih opazujejo štirje zastopniki Antante rekoč: »Kot novorojen narod si le privoščiš malo preveč.« Sledi članek z naslovom: »Vseh ni mogoče zadovoljiti«, v katerem se nam pove, da smo se lojalno borili proti Antanti, kar da je treba priznati, česar pa se ne sme nagraditi, plačilo pa je treba dati zvesti zaveznički Italiji. Drugi članek nosi naslov »Jugoslovani v avstrijski armadi«, našteje vse polke, v katerih so bili zastopani Jugoslovani in s koliko procenti, ter pove, da so držali jugoslovanski oddelki najbolj občutljive točke na italijanski fronti. In da se postavi delu krona, sledi še tretji članek »Jugoslovanski časniki avstro-ogrsko mornarice, ki so bili odklonjeni vlad vojnih činov, kjer sledijo po vrsti imena kakor v kakem Streufflerju, in pri vsakem odklonovcu označba: Slovenec, Hrvat, Srb.

Na prvi pogled se ne zdi vredno, debatirati s satiričnim lističem; če to

storim navzlic temu vsaj kratko, sta predvsem dva razloga. Prvi, ker se bojim, da je »Charivari« izblebetal, kar oficiozno in oficiozno listi iz previdnosti zamočijo, drugi, ker se mi zdi, da se ne varam, da so članki redigirani od Italijana, kajti Francoz najbrže ne bi napisal: »Regiment de Otocian« Torej take uspehe že kaže italijanska propaganda!

Da so se Jugoslovani borili v avstrijski armadi, je gotovo, saj so se morali, — kakor so se morali Poljaki v avstrijski in nemški, kakor Čehi, kakor Alzačani v nemški in Italijani v avstrijski. Da so nas postavljali na najdelikatnejše pozicije, ne priča o naši zanesljivosti, ampak o sovražstvu avstrijskega poveljstva napram nam. Dali pa smo procentualno toliko prostovoljcev Antatnim armadam kot Čehi ali Poljaki, in da jih nismo dali mnogo več, je temu kriva Italija, ki je zapirala naše ljudi v taboriščih — in že takrat perfidno mislila na sad, ki ga bo porodilo to dejanje. Ravno tako je kriva Italija, da se je ponesrečil upor jugoslovanskih mornarjev v Kotoru, saj je čisto navadno internirala obe torpedovki, ki sta ji prišli naznanit upor in priniesli vse načrte trdnjav in minskih polj. Da je bila večina našega vojaštva že od začetka orijentirana v Antantinem smislu, kaže med drugim najbolj eklatantno slučaj Carzano, kjer je bilo Italijanem že vse tako pripravljeno, da bi jim bilo treba samo marširati. Ali naj bomo zdaj mi nazadnje odgovorni celo za italijansko — strahopetnost? Zakaj torej razlika med nami in Čehi ter Poljaki na drugi strani? Torej samo zavoljo tega, ker to Italiji tako kaže?

In potem hrabrost in odlikovanjal Dobro, bila so. Konstatiram pa, da so se v nemških uradnih poročilih neštokrat omenjali hrabri alzaško-lorenski polki, da so imeli »Kaiserjäger«, torej tudi Trentinci, že kar stalno mesto v avstrijskem uradnem poročilu. Torej, kaj hočete. Ali mislite navesti v opravičbo držanje goriških in tržaških Italijanov, ki se niso mogli naceriti med vojno svojega avstrijskega in mu dajali izsraza s tem, da so se znašli nad Jugoslovani, ki so jih zapirale avstrijske oblasti na patrijotične denunciacije Italijanov.

Vem, vsi se nismo mogli boriti v vrstah Antante, tudi za centralni velečisti smo se borili — kakor avstrijski Italijani in nemški Alzačani-Lotrinžanci, — in tudi ne zaslužimo nič boljše usode kot ti narodi. Ampak zdaj povejte jasno, gospodje: ali smatrate Trentince in Alzačane za zavezničke? Potem morate tudi nas! Ali kot sovražnike? Potem povejte, da jih anektirate in ne mlatite fras! J. J.

Čirni Potenci.

Naše vinogradništvo.

Dodatno k članku, ki ga spisal vi-narski nadzornik Skalicky priobčim sledeče misli:

Nepobitna istina je, da je v vseh vseh stremljenj od strani poklicanih činitelev iskati v vinskem izvozu v severne slovenske nevinorodne kraje. V tem oziru bo morala država iti na roko v gmotnem in strokovnem oziru pri snovanju in razvoju vinarških združenj, pri ustanovitvi vinarške družne zveze, kakor jo ima v mislih Skalicky. Tako bo zagotovljeno resno in vseskozi smotreno delovanje za celo Slovenijo.

Na ta način bo ustanovljen zdrav in močan temelj in bo izključeno, da bi se tozadevna stremjenja razblinjevala, ker je najti moč le v združitvi in bo tudi vsaka nezdrava mejebojna konkurenca izključena. Treba se bo namreč ozirati na vse vinorodne kraje enako in bo zveza na podlagi izkušnji, ki si jih bo pridobila, videla, na kateri trg ima postaviti vina naših različnih vinorodnih podnebij.

Na Vipavskem bo lahko delovalo naprej »Kmetijsko društvo« v Vipavici, ki ima v ta namen že krasno klet in

sili v Belikrajini iz šašike (bičevje) spletene plašče. Krog vratu so bili ti plašči trdi in gosto zvezani z dreto, da so bili trpežnejši in nepremočljivi. Segali so skoro do kolen. Te plašče (podobni kratki pelterini) so prodajali na sejmah Po... V deževnem vremenu so prišli Belokranjci celo k maši v teh plaščih, a so jih puščali zunaj cerkve kje pod streho bližnje hiše. Tam so puščali v polnem času tudi svoje lesene coklje in šil so bosi k službi božji. Na potovanje so Belokranjci jemalo svojo torbo. Torbo so obesili čez ramo, da jim je visela ob boku. V njej so nosili brašno, to je živež: kruh, suho prekaljeno meso l. dr. Raznobarvne, večinoma rdeče torbe, so izdelovali iz domače volne Priljšani. Torbin pokrovec so dčili rdeči ali modri štranjci.

Kruh, prekaljena slanina in meso pa ježa. Zato so Belokranjec vzel na potovanje tudi čutaro dobrega belokranjskega vina ali pa domače slivovke ali tro-povice.

Cutore so izdelovali doma, navadno iz lipovine. Nekatere so umetno izdelane in izrezljane.

Da je bila pristna belokranjska narodna noša, je dokazano že s tem, da so vse blago za obleko doma (tako surovino kot blago samo) dobivali in izdelovali. Domači so bili krojači, tkalci — (Gonzo), črnačarji, košararji, šivilje

(ženske sploh), vezilje itd. vse, vse je bilo v domačih narodnih rokah.

Vsa obleka je bila enostavna pri ženskah in pri moških, enostaven je bil kraj, enostavni so bili okraski, vse po izumu primitivnega naroda, vse iz primitivnih narod. strojev, vse je bilo produkt domače narodne obrti.

Slovinci na Ovrškem.

(»Slov. Glasnik« leta 1863., stran 114.) Fantje nosijo po zimi k a p o ali pa okrogel in nizek klobuk, modre hlače, suknen telovnik in »dolman« (t. j. huzarska suknja). Nanj oblečejo »čoho« (daljši jopič) ali pa okolo Mure) belo, okrašeno »kabanako« (suknjo). Čizme imajo navadno z visokimi podpetniki.

Slovinci tržaške okolice.

(Po »Novicah«, leta 1864., stran 50, in S. Rutar: »Trst in mejna grofija Istra, stran 170.)

Klobuk: zelo širok, črn, z lepo svileni črno vrstico, ki je zadaj nekoliko visela navzodol.

Po zimi in ob burji so nosili dragocene kučme (vidrovke) iz drage kožušvine, spredaj nizke, zadaj višje; ob robu so bile obšite z zelenim baržinom. Fantje so si ob nedeljah in praznikih na klobuke pripenjali soplek cvetlic, zlasti, če mu ga je dala izvoženka.

Cevlji so bili nizki, na gornji strani na dolgo odprti, pri oženjenih in bolj premožnih so imeli središč precej velike srebrne zapone (fibule).

Nogavice: modre, dolge do kolena.

Hlače: črne, široke suknene, segale so le do kolena. Na zunanji strani spodaj so bile nekoliko preklane. Spredaj ob žepih in na zunanji strani od vrha do precepa so bile okrašene z rdečo, modro ali rumeno svilo. Poleti so nosili bele prtene hlače.

Jopič (jaketa) je segal do pod kolka. Bil je iz črne suknje. Okolo gumbic, žepov in okolo rokavov za pestmi je bil, kakor hlače, obšit z rumeno, rdečo ali modro svilo. Na vsaki strani je bila vrsta precej širokih, okroglih ali osmerog ogtatih esrbnih gumbov (betonov), ki so pri hitri hoji lepo roljali.

Pod jopičem so nosili s svilo obšit telovnik (kamizolo, kamzelin) iz bele ali pisane tkanine. Prišli ste bile dve vrsti gumbov, takih, kakor na jopiču.

Po zimi so se ogrinjali s »kapotoma« t. j. s plaščem, ki je imel krakulico (»kapuco«); narejen je bil iz debelega, močnega sukna; od znotraj je bil kosmat in spredaj ob robih obšit z rdečim suknom.

Istrski Slovenci.

(Po Vil. Zupanciču: »Potovanje po Istri.« — »Sl. Glasnik«, 1.1867. str. 121.)

Hlače (bguše) so bile črne, široke, segale so do kolena.

Suknjič (kamizola) je bil črn, tak je bil tudi telovnik, ki je imel v dveh vrstah našite velike, srebrne gumbje.

Nogavice so bile modre. Pokrit je bil z lističjo kapo, enako kranjski.

Beneški Slovenci.

(Po S. Rutar: »Beneška Slovenija«, str. 173.)

Moški so nekdanj po leti nosili nosil prtence, po zimi pa debelejšo obleko iz bele volne.

Klobuk je bil iz črne klobučne imel je tako tako velike krajevca da so pokrivali rama, ter je nadomestoval dežnik.

Telovnik so imeli pod vratom zapet s srebrnimi ali zlati gumbi. Tudi na jopiču je bila cela vrsta gumbov od spredaj in zadaj ob precepu.

Hlače so segale le do kolena; meča so pokrivala volnene nogavice. Cevlji so bili nizki, zaprti s srebrnimi zaponami. Po zimi so nosili tudi škornje. O hudem dežju so si ogrinili ličnat

Koroški Slovenci.

Ziljanci.

(Po prof. dr. M. Potočniku: Vojvodina Koroška, str. 156, in Hugo Moros: »Das Gailtal«, str. 48, ter A. A. Schmidt: »Vaterländisches« v »Illyrisches Blatt« 1. 1843. str. 36.)

Klobuk s širokimi krajevci je bil iz črne, raskave kožušvine. Pod klobukom je nosil pisano, svileno čepico z dolgim čopom, ki mu je visel preko rame, ali pa po hrbtu.

Srajca, bela, platnena, je imela mehak, položen vratnik, pod njim je imel zavezano svileno, pisano ruto.

Telovnik, baržunast, pisan ali rdeč je imel na gosto našite kroglaste srebrne gumbje. Pod telovnikom baržunaste, vezene naravnice.

Hlače, kratke do kolena so bile irhaste.

V starejši dobi so bili prepasani z rdečim pasom.

Jopič (jaketa) je bil kratek, zelen ali črn rdeče podložjen, imel je našite velike kovinaste gumbje. Po zimi je nosil kozuh.

Nogavice so bile modre, volnene.

Ob praznikih je bil obprt v nizko čevlje s pentljo in zapono, ali čizma. Noši je pa tudi do kolena visoke škornje.

V enem sliku je imel zlati nhar,

lep inventar. Klet je sploh vzorno urejena. Vinarska zadruga v Metliki bo morala zopet pričeti delovati za tamošnji okoliš in pritegniti k sebi znanih tudi sosedov Vivodino. Ustanovitvi bi treba še zadruga v Semiču, Črnomlju, potem v Novem mestu in v Krškem. V Novem mestu naj bi se v ta namen posvetila sedanja državna vzorna klet in naj bi država prepustila v ta namen sedanji inventar.

Sedanja deželna vinarska zadruga v Ljubljani naj bi se preustrojila v vinarstvo zadrugo zvezo. Zadruga po deželi naj bi bile niene podružnice in vezane nanjo. Centrala naj bi delovala, kakor priporoča Skalický, na ta način da bi z prireditvami vinskih razstav z reklamo in osebnim posredovanjem iskala stik in zvezo z vinskimi odjemalci v severnih slovanskih deželah. Neizogibno bi seveda bilo, da bi se osebno posredovanje vršilo z pomočjo vinskih potnikov. Zveza naj bi tudi imela skladišče za kletarske in vinarstvene potrebščine in stroje, nekako tako, kakor se je svoj čas »die Weimlaube« v Klosterneuburgu s tem pečala. Potreben vinarški list naj bi tudi izdajala zveza pod vodstvom urednika strokovnjaka.

V dokaz podjetnosti, potrebe in uspevanja vinskih trgovin v severnih krajih naj služi dejstvo, da je n. pr. v Ljubli krasno uspevala dalmatinska vinarna bratov Ddoličev. Ne le, da je bila vinarna cel dan natlačeno polna gostov, je ta trdila še več vina razpečal čez ulico v zamušnih etiketiranih steklenicah. V Galiciji namreč ni običajno vino točiti čez ulico v navadnih steklenicah.

Prav zadnje leto za časa mojega bivanja v Ljubli se je tam ustanovila na »Walach hetmanskih« lepa podzemna točilna klet neke hercegovske vinarke zadruga, ki je točila le znani dve vrsti vina »Blatino« in »Zilavko«.

Tudi ta klet je bila takoj od začetka in vedno izvrstno obiskana in ne dvomim, da je gotovo do izbruhov vojne delala dobre dobičke in lepo uspevala. Radi zanimivosti omenjam, da se je pri gradbi te nove velikostavbe na »Walach hetmanskih«, v kateri se je nahajala ta lepa prostorna klet, zadelo slučajno pri odkopavanju sveta za temelj na prav dobro ohranjeni ostanke nekdanje trdnjave in da komisija za ohranitev umetnostnih in zgodovinskih spomenikov na Dunaju ni pustila, da bi se iste porušile. Lastnik gradbe je moral skrbeti za skrbno ohranitev in tako je stala v tej hercegovske točilnici trdnjavnica s stolpom, zidom itd. — kar je gotovo tudi pomen te kleti povzdignilo. V obeh omenjenih vinarših je bil nastavljen domačin, ki je obrt vodil in nadzoroval.

Znano je, da je svoj čas prva vinarstva vinarstva zadruga (ki pa ni identična s sedanjim kmetijskim društvom) točila v Pragi vipavska vina. Tudi ta je bala spočetka lepo uspevala — da pa je s časom propadla, je bil baje vzrok, da ni bilo v Pragi pravega izkušenega nadzorstva. Da ni bilo v tem oziru pomanjkljivosti, bi se bila gotovo obdržala.

Pri razpečavanju vina v omenjene severne kraje opozarjam že danes na to, da bo treba vstvarjati predvsem veliko množino dobrih namiznih vin e n o t n e g a z n a č a j a — torej enotnih tipov n. pr. namiznega Vipavca, namiznega Doljenca, Semičana, Metličana, itd. in da bo vsa pozornost na to obratiti, da se bo pri npravi vina vedno na to pazilo, da se bo enoten značaj ohranil.

To bo tudi našim vinogradskim razmeram najbolj odgovarjalo. Neizogibno bo seveda, da se bo pri zgradbah zadrugnih kletih moralo tudi napraviti velike cementne sode, kakor jih ima menda danes na Kranjskem edino le Kmetijsko društvo v Vipavi.

Z pravočasno odprodajo vina v jesen bo manjšim vinogradnikom tudi prilika nudena, da se rešijo vseh skrbi, ki so v zvezi z nepravilnim in nestrokovnim kletarjenjem. V tem oziru je pri nas pač najti marsikaj pomanjkljivega in večkrat namesto dobre vinske kaplje — sprieno vino.

Na tem mestu tudi nekaj besed o dosedanjem delovanju deželne vinarke zadruga. Predbavica se ji, da je delovala le kot vinočča. Ako se pregleza sednje zapisnike od početka ustanovitve zadruga, se najde marsikaj nasvetov in ukrepov, kako bi se delovanje zadruga spravilo v sklad z njenim namenom, kakor je zahtevano v § 2 zadrugnih pravil.

Predaleč bi segalo v podrobno navajati vse poskuse — zadošča naj istina da se noben poskus ni prav obnesel in da bi zadruga bila z njenim delovanjem nikdar ne prišla na zeleno vejo, in da bi sploh ne vedela za časa vojne kaj početi, da ni pričela z vinoččen v Unionski kleti, kjer so se točila vedno pristna in prav dobra domača vina no zmernih cenah. Ravno za časa vojne so zadrugno točilnico prav radi obiskovali mnogi tučci zaradi izborne kaplice, ki se je tam točila. Bilo je to gotovo v dobro reklamo naših kranjskih vin. — Z odnovejo kleti od strani deželne stavbinske družbe Union, je nastala za zadrugo kriza, ki jo pa ni uničila in je le provzročila, da sedaj začasno ne deluje, da pa le čaka ugodnega trenutka, ko prične zopet delovati.

Resnici na ljubo bodi rečeno, da danes zadruga obžaluje, da ni ostala v Unionski kleti, ker bi v tem slučaju danes razpolagala z še veliko večjem premoženjem in bi njeno obratovanje gotovo v tem slučaju ne bilo prenehalo in smelo trditi tudi v ne nemalo veselje gostov, ki so bili vajeni izbornim

vinom, ki jih zadruga od svojih članov kupovala.

Po mojem mnenju v tej smeri ne bo popolnoma z delovanjem prenehati, marveč bo treba poleg glavne skrbi za izvoz v severne kraje tudi v Ljubljani v metropoli Slovenije zopet ustanoviti točilnico, kjer se bode točila izborna domača namizna in pa tudi sorta vina iz vseh vinorodnih krajev cele Slovenije. Ljubljana se bo širila, številno tujevc, ki bodo dohajali, bo čedalje večje.

Zakaj naj bi se torej ravno v Ljubljani kot središču eminentno vinorodne dežele, kakor je Slovenija, ne ustanovila taka vzorna klet, kakor n. pr. Rotovška klet na Dunaju, ali pa Deželna klet v Gradcu in drugod. Ravno v sedanjih časih, ko se bo v samem sru Ljubljane pričelo zidati velike stavbe, bi bila stvar misliti na dogovor radi moderne ureditve takega prostora in bi se morala ravno gori predlagana vinarstva zadruga zveza v prvi vrsti za ureditve te ideje potegniti. Potem gotovo ne bo imela tako urejena klet samo značaja navadnega vinočča, ampak bo res tudi odgovarjala namenu izborne reklame.

V svrhu reklame našim vinom je svojčas vinarški nadzornik spisal in dal natisniti malo brošurico v češkem jeziku, kjer v lepih besedah opisuje naravno krasoto vinorodne Kranjske. Ta brošurica se je razpošiljala v svrhu reklame na Češko. Na njegovo prošnjo sem prestavil pred večimi leti to brošurico v poljski jezik, ki pa do sedaj še ni izšla. V svrhu reklame bo treba skrbeti, da tudi poljska brošurica izide in da se razširi v poljski državi.

Pri zadnjem izrednem občnem zboru se je zanimanje za deželno vinarstvo zadrugo zbudilo.

Ne bo odveč, ako bodo merodajni činitelji naše pokrajine Slovenije to zanimanje z vsjo pozornostjo registrirali in je z vsjo vneto nekovali. Ne gre le za stvar postranskega pomena. Naše vinogradništvo bo tvorilo eno najimennejših panog našega narodnega gospodarstva, ki more povzdigniti narodno premoženje.

O umetniški vzgoji našega naroda.

Misli in predlogi k prenovi naših šol
Fr. Suher

(Napisano od 15. aprila.)

Če se govori o umetniški vzgoji, je morda marsikomu pred očmi, da ima umetniška vzgoja namen vzgojevati ljudi, ki bi jim morala biti umetnost vsakdanji kruh ali ki bi se pečali z umetnostjo, kakor delajo umetniki po poklicu ali pa umetniški kritiki. — Vsega tega ne! V vsakem človeku pa spé od narave podarjene umetniške sile, ki se pojavljajo pri enem bolj, pri drugem manj. Da, celo v živalstvu opazujemo instinkte, ki kažejo nagon umetnosti. Mislimo le na ptice, kako gradé gnezda, na čebele, na mravljice, korale itd.

Človek je od pamtiveka brez posebnega truda vdeležoval svoje umetniške sile. O tem pričajo izkopine iz prazgodovinskih časov. Te in poznejše izkopine, pa tudi drugi zgodovinski spomeniki so nam pričje, kako je bilo človeku do tega, da svoje umetniške sile vedno bolj izpopolnjuje. In kako daleč more človeka dovesti umetniška vzgoja, o tem nam pričajo nesmrtni proizvodi umetnikov iz raznih dob zgodovine. Zgodovina nas pa tudi uči, da sta umetnost in kultura med sabo nerazdružljivo spojena tako, da raste druga z drugo in da podpirata druga druga.

Če hočemo stopiti v kolo kulturnih narodov, moramo imeti svoje umetnost in sicer ne samo književno, ampak tudi upodabljajočo, godbeno, dramatično itd. — torej vsakovrstno umetnost.

Umetnost ni drugača, kakor delo v najvišji, najplemenitejši, dovršeni, torej idealni obliki.

Otrok se igra. Iz igre se izčim nagon po delu. Iz dela potreba po umetnosti. Tera, delo, umetnost pa so izrazi notranjih človeških sil. In te sile vzbujati jim urejati *umetno* torišče in pripravljeni pogoje njihovega razvoja ter jih napeljavati v smer estetičnega okusa, to je namen umetniške vzgoje.

Umetniška vzgoja naj bode protitež proti umstveni vzgoji, potem pa tudi proti enostranski vzgoji čustva. Umu se je v novodobni šoli obračala vsa pozornost. Odkar imajo realije in zlasti dobro urejen pouk v matematiki in slovnici svoj prostor v savodnih narodnega šolstva, ni se nam bati za to stran vzgoje našega naroda. Za vzbujanje blagih čustev in vzgoje srca skrbje vsi predmeti: verouk, jezik, zgodovina, petje itd. — A vsa ta vzgoja je enostranska in nesistematična. Tu so vrzeli, ki jih ima izpolniti v vzgoji umetnost.

Umetnost je torej tako sredstvo v vzgoji, kakor vsak drugi predmet — tu ne gre za materialno znanje — samo, da je njen delokrog širji in izdatnejši nego delokrog katerega predmeta koli.

Umetniški pouk ni predmet znanja, ki je omejen na majhno torišče. Umetniški pouk je del verouka, v kolikor služi vsakemu čustvu: umetniški pouk je jezikovni pouk, v kolikor pomaga izražati predstave, misli in čustva naše

notranjosti; umetniški pouk je del zgodovine in geografije, kar podpira te znanosti z razvijanjem predstav, vzbuja čut za lepoto domovine in ljubezen do nje; umetniški pouk je del matematike, ki je podpira s pojasnjevanjem pojmov in ji polablja smisel za proporcionalnost oblik, da ne ostanje last uma, ampak preidejo tudi v last čustva. Umetniški pouk vzbuja in goji čut za lepoto v saravi, učil spoznavati umetnost in živati njene lepote. — Tako podpira v prvi vrsti jezikovni in naravoslovni pouk in sploh pouk v realijah, hoče pa buditi blaga čustva ter satirirati nižje nagone, da bi se človeku ne moglo vzbujati strasti in bi ne imel prilike, da jih neti in jim streže.

Pouk v sedanji obliki ni vzbujal vseh dušnih in telesnih moči, bil je enostranski. Umetniški vzgoji ali vzgoji s pomočjo umetnosti pa je naloga, vzbujati vse v človeku speče sile in jih razvijati vsestransko v harmonično dovršene človeške individualnosti.

Da je pa to mogoče, treba je mlademu človeku najprej razvijati organe, ki mu služijo, ko se peča z umetnostjo.

Vsaako učimo, da je treba razvijati dar sluha, če hočemo, da je človek do vzveta za godbo in petje. Diletantizem v tej stroki je povsodi razvit. Obilo dragih instrumentov v boljših hišah kriči to resnico. Kriči jo pozno v noč, pri luči in v temi! Vasovalec peva pod tajnim zvezdatim nebom ali v blede mesečini, vadi organe svoje umetnosti, ki v pesmi odmeva v idilčni vasi in v dolini tja do gorskega pobočja, tja čez ravan do okna drage izvoljenke in vzbuja nežna čustva v najskromnejši in najrazkošnejši hiši našega naroda.

Poesiji je posvečeno dovolj časa v jezikovnem pouku vseh šol. Narod sam pa je goji po svoje. Tam pri naših junških bratih spremljata gosli in tamburica epično pesem, pri nas prevladuje liričen ton.

Manj se je ohranilo umetnosti plesa. Jugoslovanski kolo pa je v svojih raznih pestrjih oblikah dika in ponos naših bratov in tekmuje lahko s umetniškimi pojavi te vrste pri vseh drugih narodih.

Pri nas se je razvelo sokolstvo, ki skrbi za estetično vzgojo telesa in vžiga v narodnem naraščanju pogum ter samozavest na svoj prav poseben način.

Naša dramatika ni več v povojih. Ne razvija se zlasti pri nas v Slovincih tako na narodni podlagi, kakor bi bilo želeli in trpi pod vplivom Dunaja in Pariza — žal tistega Pariza, ki ni francoski narod. A kar je naših bratov, je tudi naše in zanimanje za našo skupno dramatično umetnost je toliko, da so vsi pogoji dani za nadaljni razcvit.

Nekoliko drugače pa je v vpodabljajočo umetnostjo. Tej veljajo moje besede!

Da bi naš narod ne imel smisla za njo, tega ne more nihče trdit. Vendar pa se za razvoj umetniških njegovih sil ne stori mnogo. — Kar izide iz rok naroda, je mčno in sanimivo, naivno in ljubko. Imelo je veliko privlačne sile za naše sovražnikepatudi prijatelje v tujih narodih. Razlika je samo ta, da so nas sovražniki proizvedli narodne umetnosti oropali (Srbska!), prijatelji pa so jih kupovali (pa manj ali bolj ugodnih cenah. Talentov dovolj! — Vsa narodna umetnost je vznikla samoraslo iz svoje lastne moči. Nismo imeli nikogar, ki bi nas podpiral, a bilo jih je mnogo, ki so nas ovrirali, nas potujčevali. — Naši umetniki mednarodnega slova pa, ki so izšli iz našega naroda, so sicer res naši, a njihova umetnost je mednarodna in valed tega se izgubi mnogo njihovih del na svetovnem umetniškem trgu brez takega zanimanja, kakor bi si ga morali želeli. — Umetniki ne stvarjajo za narod. Narod pa se oremalo zanima za njihova dela, ker v širokih masah ni tistega razumevanja, kakor ga sme zahtevati upodabljajoča umetnost, da bi mogla procvitati.

Res je, kakor dokazujejo z gorečo besedo in privlačno spretnostjo Hipolyt Taine, da izhaja umetnost iz ožrajta, iz občijja, v katerem živi umetnik: res je, da je blagost naroda prva podlaga umetnosti. A res je tudi, da umetnost vzgaja in da se moramo posluževati tudi nje kot vzgojnega sredstva, če hočemo priti do tiste stopnje blagosti, ki rodi narodu srečo.

Dokler bo narod (in če še tako mali njegov del) imel več veselja na hrupnem zabavišču, kjer se zbijaajo neslane šale, kolne in zabavlja ter točijo opojne pijače; kakor v umetniški razstavi; dokler bo zahajal rajši v kinematograf ali na ljudske shode, kjer se s surovostjo kriči po cenemem kruhu in strankarstvem imperijalizmu, kakor k umetniškimi prireditvam, — ostane še mnogo dela na vzgojnem polju. — Pa tudi pri drugem boljšem delu naroda ne dostajata istega zanimanja za vpodabljajočo umetnost, ki ga je treba omik-nemu narodu ki hoče v kolu kulturnih narodov igrati svojo vlogo.

Če naj bode na našu vnanjinočje umetnostni družbe moramo začeti s pravo vzgojo v šoli. — Domača hiša bode šla sama za nami in nam bode pomagala po svoji, kakor to n. pr. stori

pri godbi. — Iginilll bodo na kmtilh poseški mestne pokvarjene noše, podložki v laseh in drugo umetno lepotočje. V mestu pa naj stopi na mesto vnanjega nepristnega, nesolidnega šmarjenja, čisto daleč čez gnotne razmere našega človeka, lepa, cenena priprostost in elegantna pristnost.

(Dajte prihodnosti.)

Podpisu te drž. posojilo!

Ministrstvo za finance v Beogradu je razpisalo dvesto milijonsko državno posojilo. Tozadeven oglas je pridoben na drugem mestu danesnje številke. Ker ravno sedaj primanjkuje prilike za plodonosno nalaganje denarja, bo ta razpis gotovo mnogim dobrodošla prilika, da varno in dobičkanosno naloži svoje gotovino. Denar je v državnem posojilu popolnoma varno naložen, ker zaposojilo jamči cela država, ki ima že sedaj tako predpogoje za gospodarski razvoj, da jo zavidaajo sosedi. Kdor podpisuje državno posojilo, koristi ne samo državi, ampak tudi samemu sebi, ker s tem pripomore k temu, da se država hitreje in bolje uredi, da more v težavnih dnevih snovanja in prevarjanja zadostiti vsaj najnujnejšim potrebam in ustvariti temelje za bodoče blagostanje vsakega posameznika.

Politične vesti.

Zborovanje pomožnega odbora urad. društva. Predčera j na Velikonočni ponedeljek se je vršilo zborovanje pomožnega odbora uradniškega društva v dvorani mestne posvetovalnice pod predsedstvom g. Lillega, ki je pozdravil navzoče zastopnike in sicer za demokratsko stranko poslanca g. dr. Fran Novaka, za stranko SLS dr. Lovrenčiča in za JSDS dr. Lončarja. — V imenu JDS je pozdravil zborovanje poslanec dr. Franc Novak, ki je poudarjal, da se hoče Demokratski klub prej ko slej zavzemati za ugodno rešitev uradniškega vprašanja in izboljšanje njegovega materijalne položaja. Morebitna nesporazumljenja, ki obstajajo glede zboljšanja plač, treba je pojasniti pri centralni vladi v Beogradu, ki ima gotovo najboljše namene v tem pogledu; tudi zastopnika SLS in JSDS sta izrazila svoje simpatije za uradništvo. — Razni govorniki so izražali svoje kritike in želje glede povišanja draginjskih doklad, kakor so objavljene v uradnem listu s dne 19. aprila 1919. Če odpade nabavni prispevek, potem povišanje draginjskih doklad ne znači nobenega izboljšanja. Izboljšanje bi bilo le v tem, da se povišajo draginjske doklade in da ostanajo tudi dosedanja nabavni prispevki. — Navzoči so sklenili izročiti zastopnikom strank prepis zapisnika današnjega zborovanja, s prošnjo, da se zavzamejo stranke v Beogradu za ugodno rešitev izraženih predlogov.

Slovenska Bistrica. Krajevna organizacija Jugoslovanske demokratske stranke v Slov. Bistrici priredi v soboto dne 26. aprila t. l. ob pol 8. zvečer v Narodnem domu svoj II. občni zbor, na katerem bo govoril dr. Avg. Reisman o političnem življenju in programu JDS. Po predavanju bodo volitve novega odbora, ki bo obenem sprejmal nove člane. K zborovanju, katerega se bo udeležil kot gost tudi zastopnik iz Ljubljane in Maribora, so vsi Jugoslovani iz okraja iskreno vabljani. Na Belo nedeljo dne 27. t. m. pa se vrši popoldne ob 2. uri v dvorani Okrajne hranilnice velik ljudski shod. Ker se posebna vabilna ne bodo razpošiljala, naj smatra vsak zaveden Jugoslovian za svojo častno dolžnost, za obe prireditvi v svojem krogu pridno agitirati, kakor to delajo tudi naši nasprotniki.

Krajevna organizacija JDS. za Radince in okolico priredi na Belo nedeljo ne ranele maši pri Kaneli v šoli politično - gospodarski shod. Poroča dr. Koderman iz Maribora o političnem položaju, o razlastitvi veleposestev, o valnem vraštanju itd. — Somišljeniki, može in žene, vsi na shod!

Sv. Bolfenk pri Središču. Dne 16. aprila t. l. se je vršil pri Sv. Bolfenku nad Središčem shod JDS. V gostilniških prostorih g. Ivana Reusa se je nabralo do 200 zborovalcev. Predsednik shoda g. Franjo Zabavnik, posestnik iz Vodranec pozdravi zborovalce, otvori shod, ter podeli besedo poslancu Narodnega predstavništva, prof. Voglarju, ki v daljšem govoru obravnava najvažnejše narodne, politične in gospodarske probleme, tako na primer, o vprašanju vojnih posojil, agrarne reforme itd. Po govoru g. glavnega govornika, se razvije živahna vsestranska debata. Zapelni smo tudi »lepo našo domovino«, ter več drugih narodnih pesmic, kakor smo končali ta lepo uspel shod. Končno želimo, da bi nas g. poslanec prišel

večkrat obiskat na naš prijazni hriček, da bi se zopet tako lepo po domače pogovarjali, ter se mu za njegov iskreni govor prav iz srca zahvaljujemo. — Ob priliki shoda dne 16. aprila t. l. se je izvršila volitev krajevnega odbora JDS s sledečim rezultatom: Predsednik: g. Franjo Zabavnik, posestnik v Vodranec. Podpredsednik: g. Alois Novak, posestnik na Kogu. Tajnik: g. Hlebec Božidar v Lačivesi. Blagajnica: gđ. Verona Kolarič v Lačivesi. Odbornikom so izvoljeni sledeči gg.: Tomazič Ivan, posestnik in župan Vitan Breznik Jože, veleposestnik na Kogu; Rubin Ivan, posestnik na Kogu; Lukman Alojz, posestnika sin, Jastrebec; Kolarič Jakob, posestnik, Jastrebec; Senveter Martin, sedlar, Jastrebec; Dolinšek Alojz, posestnik, Vodranec; Rajh Ivan, čevljar v Jastrebcu; Kos Franc ml., vničar v Lačivesi.

Naroden zložin je zagrešil bivši štajpost. J. Meško, ki je na shodu v Ormožu govoril med drugim tudi to-le: »Naša država Jugoslavija je nepoštena, ker zahteva od svojih državljanov davke, do katerih nima pravice. Davke iz leta 1917. bi imela pravico pobirati jedino Avstrija, ker pa te več ni, nima nihče pravice pobirati te davke. Svoj govor je Meško zaključil z vzklikom »Nepoštenih davkov ne plačamo, ne plačajte jih! Tako ne govori ne naroden, ne pošten človek, zato smo prepričani, da bo VLS, kateri pripada Meško, storila svojo dolžnost in poskrbela, da se takih govori na njenih shodih ne bodo več čuli. Pri tej priliki opozarjamo na besede, ki jih je napisal za Veliko noč dr. Ivan Tavčar v »Mariborskem Delavcu«: »Danes je vsakdo, ki se oklepa naše državne misli, naš brat, naš prijatelj; kdor pa to misel zanikava, kdor postavlja želodec nad narod, tja je naš naprotnik in proti temu se mora združiti vsaka slovenska roka, da ga odženemo in mu izpodbijemo vsak naklep, ki se obrača proti srečni in mogočni jugoslovanski bodočnosti! Tako bo moralo biti, če hočemo, da nas ne bodo primerjali škorcem, ki so veseli, da morejo sedeti v najvišjem vrhu drevesa in ki se bodo silno čudili, da bodo na strel onega, ki se je prikradel pod drevo, z ranami obsuti zraknili po vejevju navzdol!«

Za JLS, LDU Sarajevo, 18. aprila. Včeraj je bila tu skupščina katoliških duhovnikov, ki je odobrila politiko Jugoslovanskega kluba ter sklenila organizirati svoje pristaje.

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Prvo naše državno posojilo. Namenjeno je v kritje tekočih nučnih državnih izdatkov. Podpisovanje se začne dne 23. aprila in konča 8. maja. Izdani so boni po 500, 1000, 10.000, 50.000 in 100.000 kron. Vplačati pa je treba 490, 980, 9800, 49.000, odnosno 98.000 kron. Po šestih mesecih, to je dne 3. novembra 1919, se bodo boni izplačali na zahtevo podpisovalca. Nosilo 4 odstot. obresti. To je najboljša naložitev kapitala in je zlasti popolnoma varna in v sedanjih časih edino obrestonosna. Pričakovati je, da bo posojilo večkrat prepisano, in sicer da doseže najmanj pol milijarde kron, če ne več, ker je zaupanje splošno. Prenos kosti narodnih mučenikov Zrinjskega in Frankopana v domovino. — Narodni praznik.

Dne 30. aprila bodo v zagrebški prestolni cerkvi pokopani zemeljski ostanke naših narodnih mučenikov Petra Zrinjskega in Frana Krste Frankopana, prvih borilcev za naše narodno edinstvo in upornikov proti stoletnemu našemu neprilatelju, hiši habzburški. Kostí teh dveh prvoborilcev prepeljajo iz Dunajskega Novca mesta, sedaj v dobi našega narodnega osvobojenja v hrvaško domovino, za katero sta padla pod rabelsko roko Habzburžanov. Hrvati bodo praznovali 30. april kot narodni praznik, na katerega se pripravljajo v velikem obsegu. Ali naj mi Slovenci zaostanemo? Naj se ta dan izvesti povsod narodne zastave ter zbirajo doneski za spomenik mučenikom, prodajalo žalobni znaki v ta namen ter proslavi spomin na velika prvaka, vredno ideti, za katero sta žrtvovala svoje življenje. Vsi demaristi prispevki naj se pošiljajo na naslov zagrebškega župana dr. Srkulja — odbor za prenos kosti Zrinjskega in Frankopana. Da se proslavi ta dan dostojno našima narodnima mučenikoma je sklenila deželna vlada za Slovenijo v svoji seji dne 16. aprila 1919, da se udeleži do svojem zastopniku prepeljave zemeljskih ostankov narodnih mučenikov od Maribora do hrvaške meje. Dan 30. aprila se bo orazoval v Ljubljani kot spominski dan. Ta dan se bo darovala v stolnici naša zadruga, v kar se naprosi knezoškof in se je udeležiti člani deželne vlade. Na javnih poslopih se razobesijo narodne zastave, na šolah se nosveti posebna ura med poukom spominu Zrinjskega in Frankopana. Javnost bo vlada ozonozila še posebej na spominski dan v Uradnem listu. Vabimo na vsa naša kulturna in družna društva, naj se udeležijo prepeljave kosti naših mučenikov in slavnosti v Zagrebu v obilnem številu. Naše zavodno narodno ženstvo pa vabimo, naj nabira prispevke za spomenik s prodajo eventualno donosnih žalnih znakov. Pokazimo da smo vredni narodnega osvobojenja in našega udeleževanja s tem, da znamo tudi ceniti zaščite naših narodnih prvoborilcev. Vsa potrebna polastila in navodila daje odbor za prenos kosti Zrinjskega in Frankopana v Zagrebu.

Julij Ručar. 2. aprila t. l. je umrl v Novem mestu sodni svetnik g. Julij Ručar. Čudno se mi zdi, da se noben Novomeščan ni spomnil s par vsticami tega moža, kar je gotovo spustil svet

smogo na tem, da zasode entente pr...

Mirovna konferenca.

Posvetovanja. LDU. Paris, 21. aprila. (Brezlično.) Danes predpoldne so...

Jadran. LDU Bern, 18. aprila. Jugoslo...

Ne morejo najti rešitve. LDU. Berlin, 22. aprila. (ČTU.) Iz...

LDU. Paris, 22. aprila. (ČTU.) Svet...

LDU. Paris, 22. aprila. (ČTU.) Mini...

Nemci detajo stitnosti. LDU. Berlin, 21. aprila. (Dun. kor. urad.) Wolffov...

LDU. Paris, 22. aprila. (ČTU.) Mini...

Iz Avstrije, Madjarske, Nemcije, Turške.

Eden izmed mnogih. LDU. Dunaj, 19. aprila. (ČTU.) V nekem hotelu so...

veliko vode denarja in vrednostnih papir...

Italija.

Kaj se pripravila v Italiji? LDU Bern, 18. aprila. Jugoslovenski tiskovni urad...

Dnevne vesti.

Prvo naše državno poslanstvo. Namenjeno je v kritične tekočih muni...

Oseba vest. Danes je dospel v Ljubljano dr. Edo Lukinič, kr. minister...

AKademični slikar Ivan Vavpotič se je vrnil iz Pariza.

Iz Maribora se je vrnil v Ljubljano urednik pariškega »Journal des Debats«...

Preddržavnica in to namon sprejema vsak čas...

Kaj skrivno mi Stalerc v Slovenji? Vlada za Slovenijo je pribrojala 1000-stote...

Več vrednosti pri sprejemanju v Sloveniji. Pod tem naslovom smo približili...

Samljivih elementov, ki se potikajo po mestu, imamo v Ljubljani več kot dovolj...

Proces kazni narodnih mučenikov. Zrinkega in Frankopana. Zmošnjake...

Če greta gospod in gospa v gledališče. Predčerašnjim dopoldne je nekdo telefoniral na magistrat...

Ime se družine Delaka Matije, ki je bivala...

zbežalo. Sedanje bivališče imenovane družine...

Begunka in Primorake, absolventinja trgovskega tečaja, zmožna slovenskega...

Narodni davki naših železničarjev. Postalno osebje glavnega kolodvora v Ljubljani...

Lumparita. Predčerašnjim dopoldne je nekdo telefoniral na magistrat...

Iz mestnega šolskega sveta. O redni seji mestnega šolskega sveta, ki se je vršila dne 18. aprila...

Če greta gospod in gospa v gledališče. Predčerašnjim dopoldne je nekdo telefoniral na magistrat...

Družine bližnj posestnik v Celju je imelo...

svoljena v odbor tudi dva Slovenci. Nemški hišni posestnik, ki imajo v Celju...

K poglavju o konfidentih in denuncijantih. Z ozirom na beležko v »Slovenski Narod«...

Narodni davki naših železničarjev. Postalno osebje glavnega kolodvora v Ljubljani...

Novo mesto še vedno upa. Dobro bi bilo če bi vas enkrat vaši »Slavčeki«...

S pošte. Pri poštnem uradu Domžale se je otvorila dne 12. aprila...

Umria je v Novem mestu ga. Marija Makarovič roj. Gašperič, begunka iz znane goriške rodbine. N. v. m. p.

Gospodarstvo.

Trgovci ljubljanske okolice so imeli dne 11. t. m. v Ljubljani sestanek...

nik Vič, I. Majaron Borovnica, Tone Novak Štepančič, Ivan Ravnikar Devica Marija v Polju, Davorin Šotina Vrhnika, Josip Sporn Mala vas. Do ustanovnega običajnega zboru daje poslanila g. trgovcem načelnik gremija ali gorajni odborniki.

Najnovejša poročila.

(Naša posebna brzojavna poročila.) DEBATE O JADRANSKEM VPRAŠANJU. — KONFERENCA.

Lucerna, 22. aprila. V soboto so se vršile dolge debate o jadranskem vprašanju. Sonnino in mnogo laških strokovnih referentov je zastopalo laške zahteve in želje. Stavljeni so bili razni kompromisni predlogi v diskusijo. Definitivnega rezultata ni. Lahki se ne odpovedo niti Zadru, niti Šibeniku. (Dobra taktika!) — Z druge strani se zopet javlja, da v soboto sploh ni bilo nikakšne razprave o nas in da tudi odbor četvorice in drugi polovici velikega tedna ni imel nobene seje. Francosko časopisje ni bilo še nikdar tako neorientirano kakor sedaj. Potrjuje se pa vest, da se je Lloyd George že v soboto vrnil v Pariz. »Temps« prinaša dolg Trumbičev članek o reški zgodovini, istočasno pa tudi članek Ossolnicka kot odgovor. Za obnašanje »Tempsa« je značilno, da v zadnjem času objavlja članke z naše strani, kar se itak zgradi zelo redko, vedno istočasno s polemičnim odgovorom od laške strani. Različni viri navajajo različne termine, kdaj bo konec. Nekateri pravijo, da 25. t. m., drugi 1. maja, tretji 15. maja itd. Vsi pa le ugibajo. Naši ljudje so pesimisti.

RAZNE VESTI. Geneve, 22. aprila. Stavke v Italiji so ponehale. — Lahki razširjajo celo vrsto nasprotujočih si vesti. Govori se, da Wilson se vedno nasprotuje Orlandu v vprašanju Reke. Lahki odklanjajo vsako koncesijo in so popolnoma nepopustljivi. Nekateri francoski žurnalisti so izvedeli od Amerikancev, da se hoče Wilson odtegniti in da hoče prepustiti odgovornost za izid jadranskega vprašanja signatarnim silam, ki so podpisale londonski dogovor. Amerikanci baje silijo Lahe, naj bi se pokazali popustljivejši vsaj v vprašanju dalmatinskih otokov.

PESIMIZEM. Geneve, 23. aprila. Glede Reke se vedno ni nič odločilo. V raznih komisijah so se včeraj razgovarjali o Dalmaciji. Lahki groze, da če se ne vpošteva vse njihove zahteve točno po londonski pogodbi plus Reka, bi se oni ne pridružili defenzivni zvezi, ki se snuje med Anglijo, Francijo in Ameriko. Nobeno važnejše vprašanje se ni definitivno

odločeno. Danes se imenuje kot termin zopet prvi maj. Našemu predlogu, naj bi se izvedel plebiscit, se upirajo. V francoskem časopisju nas podpira samo Gauvain s svojim »Journal des Debats«, ki je sicer ugleden, toda ne zelo razširjen list, bolj revija. V tem listu piše Gauvain, da bi konferenca izgubila vso avtoriteto, če bi se odločila za laške zahteve. Gauvain predlaga, naj se Jadran nevtralizira in naj dobi Italija kot kompenzacija za Reko katerokoli nemško kolonijo.

WILSON. Lucerna, 23. aprila. Wilson se ne namerava več udeleževati razprav o jadranskem vprašanju. Nekateri si razlagajo to odločitev za poizkus, da bi s tem pritisnil na Lahe in jih prisilil k popuščeni. Za res so tudi včeraj popoldne konferirali o jadranskem vprašanju samo Italija, Francija in Anglija brez Amerike. Drugi pa smatrajo ta Wilsonov korak za njegov umik, tako da bi bila laška trdovratnost zmagala. Otokovega seveda ne ve nihče, in sedaj manj kot prej.

DROBNE VESTI. Geneve, 23. aprila. V Parizu se posvetojuje egipčanska delegacija, ki šteje 20 članov, o priznanju egipčanske samostojnosti. — Czernin je bil v Feldkirchu aretiran na željo Nemčije, ki se boji, da bi bil v Švici izpovedal katerekoli tajnosti iz preteklosti. Iz istega razloga ne daje dunajska vlada nobenih potnih listov osebam, ki se jej zde le količkaj v zvezi z Antanto. Boje se tudi posledic dunajskega boljševiskega kravala. — »Humanité« ostro napada poljskega diplomatskega zastopnika v Parizu, Poltza, ki ga označuje za agenta carizma. — Wilson je sprejel Esad pašo in zastopnika carigradskega grškega patrijarha. — Ruska delegacija v Parizu je v imenu protiboljševske ruske vlade poslala konferenci spomenico, v kateri zahteva, naj se skliče konstituant. — Ameriški protestant in Židje so poslali brzojavko Wilsonu, v kateri zahtevajo, naj podpira Venizeloza in grške zahteve. — Iz Španije prihajajo vesti, da se tam javljajo boljševiski vplivi in da se pripravlja generalna stavka.

Naša posebna telefonirana poročila iz Zagreba in brzojavna iz Beograda. NESRAMNOST. Baker, 23. aprila. Vse reške banke so dobile obvestilo od Consiglo Naz-

onale, da bodo pregledane v svrhu kontrole po posebnem delegatu, ki bo nadziral ves promet in kredit, kakor tudi menične posle. Ravnatelj vseh bank so dobile obvestilo od Consiglo Nazigleškega in francoskega generala.

ODHAJAJO. Osek, 23. aprila. Dosedanji župan dr. Pinterović, ki je v hrvatski politiki vedno igral nekako čudno vlogo, je demisioniral. Baje zato, ker ne uživa dovolj podpore na merodajnem mestu. Podžupan Muračević je sklical za četrtak sejo občinskega sveta.

VELIKA SKUPŠČINA. Osek, 23. aprila. Včeraj popoldne se je tu vršila velika skupščina demokratske stranke, na kateri so govorili bivši justični ministri Pečić, beograjski župan Kosta Glavinčić, upokojeni polkovnik Milan Pribičević, publicist Juraj Demetrović in poslanec dr. Ribar in Večeslav Wilder. Zborovanja se je udeležilo več tisoč kmetov iz okolice, ki so po zborovanju pripravili po mestu obhod, v katerem so klicali proti socializmu. Pred kolodvorom je govorilo razven gori imenovanih sklicateljev shoda tudi več kmečkih posestnikov, ki so vsi naglašali narodno jedinstvo. Po celi Slavoniji se vrše te dni veliki shodi naše stranke.

RADIKALCI SE ORGANIZIRAJO. Beograd, 23. aprila. Strankarska formacija se nadaljuje. Za demokratskim klubom je poskusila organizacijo svoje stranke za celo kraljevino tudi VLS. Sedaj prihajajo na isto misel tudi radikalci, ki so po vključitvi svojemu imenu v resnici največji konservativci. Odposlali so svoje delegate k raznim grupam v Sarajevo in Zagreb za namero, da ustvarijo jednotno radikalno stranko za celo kraljevino.

SPORAZUM Z ROMUNI. Beograd, 23. aprila. »Slobodna Reč« javlja, da je Romunija vprašanje Banata napravila Jugoslaviji znatne koncesije in je da obema strankama mnogo do tega, da se med obema sosednjimi kraljevinama vzdrže in poglobijo dobri sosednji in prijateljski odnošaji.

GRŠKA IN MI. Beograd, 23. aprila. »Poletje« javlja, da je grški poslanik pri naši vladi na svojem potovanju došel v Solun. Tam je izjavil grškim novinarjem, da obsto-

je med kraljevino SHS in Grško mnogo boljše svete in da bo v kratkem prišla do formalne zavezniške pogodbe, ki bo zelo poglobila naše medsebojne prijateljske in sosedne stike tamohi, kar imamo medsebojne interese.

CRNA GORA. Beograd, 23. aprila. Jovan Djondović, znani borec proti režimu Nikitje je imenovan za inšpektorja za prehrano in obnovo v Črni gori.

K VESTI O MOBILIZACIJI NA HRVATSKEM. Zagreb, 23. aprila. Vest o mobilizaciji na Hrvatskem je izmišljena. Ukazane so samo neke evidencne naredbe, ki so n. pr. v Sloveniji že zdavnaj izvedene in brez katerih ne more v takih časih biti nobene redne države. Nabor je ukazan samo za letnike 1896, 1897 in 1898, ker potrebuje naša država tudi nekoliko stalnega vojaštva.

Aprovizacija.

Krušne komisije bodo urađovale v petek, dne 25. aprila od 8. do 12. dopoldne. Izdajale se bodo izkaznice za kruh in moko, in sicer: od 8. do 10. dopoldne samo za stranke, ki hočejo kruh in moko; od 10. do 12. dopoldne pa za stranke, ki hočejo samo moko namesto kruha. Kdor hoče samo moko namesto kruha, naj zahteva v petek pri krušni komisiji izkaznice za samo moko. Kdor se je odločil za kruh ali za samo moko, je tekočih 14 dni vezan le na isto blago, za katerega se je odločil pri krušni komisiji. Gg. načelniki krušnih komisij se vabijo, da se zglasijo zanesljivo v četrtek, dne 24. aprila ob 5. popoldne v mestni posvetovalnici radi konference. Prodaja moke za kruh. Od srede do vštete sobote dobe stranke še po 40 dka krušne moke za samo moko. Strankam se sme odvzeti le štiri odrezke: za nedeljo, ponedeljek, torek in sredo. Kdor hoče le eno četrtino ali polovico vse moka, naj se med odvzame le eden, oziroma dva odrezka, kakor zadnjič. S to in zadnjo količino so dobile stranke toliko krušne moke, kolikor je odpade na kruh do vštete sobote, dne 26. aprila.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Valentin Koptlar. Lastnina in tisk »Narodna tiskarna«.

Vremensko poročilo.

Table with 6 columns: April, Čas opazovanja, Stanje barometra, Temperatura, Vetrotvi, Nebo. Data for 22. 9. zv. and 23. 7. zj.

Padavina v 24 urah 0-1 mm. Srednja večerajša temperatura 3-10, normalna 10-8. Vremenska napoved za jutri: večina lepo severno vreme.

Advertisement for Marijo Makarovič roj. Gašperšič, including contact information and a small portrait.

Real estate and business advertisements including 'Mesečno sobo', 'Pohištvo', 'Prodaja se', 'Motorno žago', 'Več pomočnik', 'Skoraj nova otomana', 'Sedlarskega pomočnika', 'Obrabljena vrata', 'Išče se izvirno kuharico', 'Dve moški bisarinski moči', 'Kupujem mlade emdenske', 'Kupujem smrekov les', 'Riša na Bledu', 'Dobročica', 'Kožarskoj radnji', 'Kupim po najvišji ceni!', 'Hrčičevih kuhinjav', 'Dve Ingolstadt', 'Kupim po najvišji ceni!'.

Real estate and business advertisements including 'Molzna koza', 'Stadkor se kupi', 'Pisalni stroj', 'Gobe', 'Grščina', 'Slovenski kurz', 'Črna blaga', 'Pisalni stroj', 'Proda se več obleke', 'Kontoristinja', 'Lepo stavbišče', 'Deklica - širota', 'Dva lepa kupa', 'Vrtičara (vrtarja)', 'Iščem devojko', '4 povračila za avtomobile', 'Iščem ali gospodar', 'Dve Ingolstadt'.

Real estate and business advertisements including 'Vrtinar se takoj sprejme', 'Lepo kredenco ter zofa', 'Opeka', 'Restavracija', 'Landauer', 'Planino', 'Naprodaj je', 'Spretna prodajalka', 'Gospodično', 'Sefer', 'Sveža jajca', '5 stantov hokpa', 'Stare obrabljene gramofonske plošče', 'Gospojica', 'Primorac', '4 povračila za avtomobile', 'Iščem stanovanje'.

Large advertisement for 'Mast' (oil) and 'Šivilj za perilo' (sewing machine), including 'Tko imade parti robe', 'Mast', 'Šivilj za perilo', 'Baterije in vžigalnike', 'milo za pranje', 'ADRIJA', 'Iščem stanovanje'.

